

גליון פ"ד - טבת שבט תשע"ז

יו"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" | ת.ד. 3196 בני ברק | טל': 050-4134645 | פקס: 072-337748 | קו מידע: 077-2261034 | דוא"ל: korbanot@okmail.co.il
בנשיאות הרבנים הגאונים: רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

בגיליון:

עבודה בבכורות לעתיד לבוא - המשך מגליון קודם

לקט תגובות הקוראים

בענין הקדש במחשבה
אם יש חיוב להסתפק לאחר קידוש יו"ר
הערות בדיני כיבוס דם חטאת
עבודה בבכורות לעתיד לבוא
ברכה על ההלל בשחיטת הפסחים

בענין מצות שמחה באכילת קדשים

לזימן בזכונם

מי נכנס לתקן ולהוציא טומאה בקודש הקדשים
ברכת המצוות על עבודת הלויים
האם פסול שתוי יין נוהג בלויים

קיצור דיני הקמיצה

הגליון מוקדש

לרפואת מרן רבינו רבי
אהרן יהודה לייב בן
גיטל פיגא

שליט"א בתוך שאר חולי ישראל

הופיע בס"ד

קובץ גליונות "תורת הקרבנות"

גליונות א' - מ"ד (שנים א' - ה')

ועוד גליונות שיצאו לאור במהלך השנים

הקובץ מכיל כ-450 עמודים של דברי
תורה ערבים ומשובחים ופנינים יקרים
בעניני קדשים אליבא דהלכתא, מאת לומדי
התורה"ק בכל אתר ואתר.

ניתן לרכוש את הקובץ במחיר סמלי במספר
מוקדים בארץ

לביירוים: 052-7653813

או 050-4134645

עיונים בהלכה

הרה"ג רבי משה נחמיה הלברשטט שליט"א

עבודה בבכורות לעתיד לבוא - המשך מגליון קודם

תודתנו לכותבים הנכבדים שליט"א אשר טרחו לשלוח תגובות מובחרות על
המאמר בגליון הקודם בעניני 'עבודה בבכורות לעתיד לבוא'. היות וחלק מהדברים
שנשלחו נועדו להתפרסם בגליון זה כהמשך למאמר הקודם, לא ראינו צורך לכפול
הדברים, [למעט חלק מהם שהוסיפו דברים על הנכתב כאן, ופורסמו במדור תגובות הקוראים].

למה הז"ח לא זירז הבכורות

א. הנה בגליון הקודם הובאו דברי האחרונים [האוה"ח (במדבר ג מה) ובעל התומים
(באהבת יונתן הפטרת אמור) ועוד] שהביאו מחז"ל שעתידה עבודה שתחזור לבכורות.
מאיך מפורסם בבי מדרשא משמיה **דהגרי"ז** (הובא בשיעורי משמר הלוי זבחים טז.
ובפנינים ואגרות משמר הלוי ח"ה סי' טז) 'שלא נאמר דבר כזה בחז"ל ולא יתכן שתחזור
העבודה לבכורות'.

אולם מרן **הגרי"ק** שליט"א בטעמא דקרא (במדבר ג יג) ועוד אחרונים כתבו שיש מקור
לדבריהם מהספרי (בהעלותך פיסקא צב / לד) ומהמדרש (ויק"ר רפ"ב) ויובא בסמוך (אות
ב), וא"כ יש להעיר קצת על החפץ חיים זצ"ל שזירז את הכהנים והלויים להיות מוכנים
לעבודה, ולא מצינו שיזרז הבכורות לזה.

והנה בפשוטו י"ל לדבר זה לא מפורש להדיא בספרי ויש מהאחרונים שפירשו באופן"א
(כדבסמוך שם), ולדבריהם אין לנו מקור לכל חידוש זה. ואף **הרמב"ם** שלא הביא ענין זה,
משמע דלא ס"ל כן (וכמו שהעיר בזה באילת השחר עה"ת כי תשא ל, לא), וע"כ עורר הח"ח
רק את הכהנים והלויים שהם לכו"ע יעבדו והם ודאי צריכים להיות מוכנים, אך לגופו של
ענין אפשר שאף הח"ח מודה שיתכן שהבכורות יעבדו, ובמיוחד שנראה שזהו הביאור היותר
מרווח בספרי וכפי שיבואר.

המקור בחז"ל

ב. ז"ל **הספרי** (שם): כל מקום שנאמר 'לי קיים לעולם ולעולמי עולמים, כהנים הוא אומר
'וכהנו לי' (שמות כח מא), בלויים הוא אומר 'והיו לי הלויים' (במדבר ח יד), בישראל הוא אומר
'כי לי בני עבדים' (ויקרא כה נה), בבכורות הוא אומר 'כי לי כל בכור שבני ישראל' (במדבר ח
יז), במקדש וכו', במזבח וכו', בשמן המשחה וכו', במלכות וכו', בקרבנות וכו' ע"כ.

והמפרשים התקשו טובא, היאך קאמר ד'כי לי כל בכור' קיים לעולם ולעולמי עולמים,
הרי להדיא שנפסלו הבכורות, וכמו שפי' רש"י (במדבר ג יב) 'לפי שהיתה העבודה בבכורות
וכשחטאו בעגל נפסלו, והלויים שלא עבדו ע"ז נבחרו תחתיהם', [והמקור במ"ר פ"ד ה"ח
עיי"ש].

הביאור הפשוט הוא מש"כ בפירוש ספרי דבי רב (שם), דיחיד דקדושתם קיימת
עכ"פ לענין דבעו פדיון, ו**רבינו בחיי** (בפרשת כי תשא לד כ) הוסיף לבאר שיש לבכור מעלה
גדולה (בנפשו), והוא רמז להקב"ה שהוא בכורו של עולם, ואע"פ שעתה אין העבודה בהם יש
להם מעלה ויתרון על שאר בני"א מצד שהם בכורות, ויצטרך הבכור שיחזיק בתורה וביראת
שמים יותר משאר בני"א מצד המעלה שבו שהוא בכור וכו' עיי"ש, ובעמק הנצי"ב הביאו על
הספרי הנ"ל.

אך כ"ז יש בו דוחק קצת דבפשוטו היה נראה דכל מקום שנאמר 'לי דקיים לעולם היינו
בשלימותו, וכיון ד'לי כל בכור' כלל גם עבודה [לולי שנפסלו בחטא העגל], משמע שיתקיים
לעולם.

הודעה ובקשה!

לצורך המשך הוצאת הגליון דרושים אנשי רוח שיטלו
על עצמם את עול ההוצאות הרבות.

ניתן לתרום להוצאת הגליון ולשאר מפעלי מכון "תורת הקרבנות" בכרטיס אשראי
בעמדות "נדרים פלוס" ו"קהילות" המותקנות בבתי הכנסת ברחבי הארץ.

כמו כן ניתן לתרום במענה אוטומטי בטל' 03-7630585 ולציין שלוחה 447

זמני השיעורים בהלכות עבודת המקדש

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הגאון רבי יוסף הכהן רפפורט שליט"א

מתקיים אחת לשבועיים בימי שני בשעה 10.45 בערב בבנין ישיבת "בית דוד" רח' בן זכאי 46 קומה א' ב"ב

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

מתקיים מדי שבוע בימי ראשון בשעה 10.30 בערב

בביהמ"ד 'נחלת משה' (חדר צפוני) רח' מלצר 36 ב"ב

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה הכהן טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע במוצאי שבת קודש בשעה 10:15

בביהמ"ד ס תורה ותפילה רח' רבי יהודה הנשיא ברכפלד

הקו לשמיעת שיעורי 'מכון תורת הקרבנות' בעניני עבודת בית המקדש בימי המועדים ובכל השנה

בקול הלשון: 03-6171111-1265

לפתיחת שיעורים נוספים בהלכות הקודש והמקדש ולהכנסת שיעורים למאגר: **050-4134645**

רשימת ספרים וחיבורים בהלכות הקודש והמקדש

שיצאו לאור בס"ד ע"י המכון

ספרי הלכה

אוצר דינים 'תורת הקרבנות' הלכות הבאת הקרבן / 'שער הקרבן' הלכות קרבן פסח

חיבורים 'אוצר דינים תורת הקרבנות'

סדר עבודות התמיד ושבת ור"ח / הלכות הוריות / הלכות שגגות / הלכות מעשר בהמה / הלכות ארבע עבודות הקרבן / קרבנות מועדי השנה / קרבנות חג השבועות ושתי הלחם / קרבנות חודש תשרי / הלכות פרועי ראש שתוי יין קרועי בגדים ומחוסרי בגדים / הלכות מחצית השקל תרומת הלשכה לתרומה חדשה / הלכות קרבן שנדחה מהקרבה

קבצים תורניים אליבא דהלכתא

ארבעה קבצים בעניני מסכת זבחים / בעניני מסכת בכורות / בהלכות קרבן פסח ועניני מסכת כריתות

חיבורים בעניינים שונים

משמרת הקודש עמ"ס יומא / משמרת הקודש עמ"ס מנחות / סדר עבודות הקרבן בקצרה / סדר עשיית קרבן פסח בקצרה / ההנהגה באכילת קרבן פסח / מראי מקומות 'לשכת הכהנים' / הלכות תמידין ומוספין [שתי חוברות] / קובץ דינים השייכים לקדושת המקדש

דיסקים להמחשה

קרבן פסח א - מההבאה עד הצליה (עם הוצאת אימורין בכל הקרבנות) / ב - הכנת הקרבן לאכילה / ג - הדברים הנאכלים בקרבן / קרבן עולה (כולל הפשט וניתוח) / הקרבת קרבן חטאת העוף ועולת העוף.

מוקד מכירות ראשי: 052-7653813

אמנם לפי האור החיים הק' שעתידה העבודה שתחזור לבכורות אתי שפיר, נמצא שאכן 'כי לי כל בכור - קיים לעולם ולעולמי עולמים', ואף שהיה בהם הפסק (דמחטא העגל עד התיקון השלם הפסיקו), מ"מ כיון שההפסקה היא רק לזמן, שפיר מקרי 'קיים לעולם', וכשאר מילי דהתם כמקדש וקרבנות ומלכות בית דוד שהופסקו לפי שעה.

אך יש להעיר מלשון המדרש רבה (ויקרא פ"ב ה"ב) שג"כ כתב ענין הסיפרי אך בלשון אחר, וז"ל כל מקום שנאמר 'לי' אינו זז לעולם לא בעוה"ז ולא לעוה"ב, וכו' בבכורות כתיב 'כי לי כל בכור' וכו' עכ"ל, ומהלשון 'אינו זז' מבואר שנמשך כל הזמן בלי הפסק [ואף שם מוזכר קרבנות ומלכות בית דוד וכו' וצריך לדחוק שהכוונה שענין הדבר קיים כמש"כ הנצי"ב (שם) שהתפילה במקום הקרבנות וכו' עיי"ש], וא"כ על כרחך צריך לפרש דקאי על הפדיון (כמש"כ בספרי דבי רב הנ"ל) או על המעלה בנפשותם (כמש"כ רבינו בחיי הנ"ל), ומסתבר דהספרי ג"כ מתפרש כמדרש, וא"כ לא נראה דזהו החז"ל שהביא האוה"ח.

שני סוגי בכור ואיזה מהם יחזור

א. עוד יש להוכיח שאין כוונת האור החיים לחז"ל הנ"ל, דנראה לחקור איזה בכורות יחזרו לעבודה, דהנה במדרש (בבמ"ד ו' ד) איתא דמאז ומעולם רק הבכורות הקריבו (וזהו מקור הרמב"ם בפיהמ"ש בזבחים פ"ד) וז"ל בקיצור, תדע שהיו הבכורות מקריבים עד שלא עמד שבטו של לוי, אדה"ר היה בכורו של עולם וכו', שם מפני ששלשלת האבות עומדת ממנו, וכי אברהם בכור היה אלא מפני שהיה צדיק נמסרה לו הבכורה וכו', היה יעקב מבקש להקריב ולא היה יכול מפני שלא היה בכור אלא שנטלה יעקב מעשו וכו' ע"כ. ומבואר ג"כ **דלא בעינן דוקא פטר רחם**, אלא כל שיש לו איזה חשיבות ראוי הוא להקרבה. [ולפ"ז ברור שבכור לאב אף שאינו פטר רחם ג"כ יקריב, ואולי אף בכור לזכרים (עיין בכורות יט.) וכן נקט במשמר הלוי (תמורה לז ג) עיי"ש]. והיינו הדעיקר שההקרבה לא תיעשה ע"י כל אדם פשוט דאין זה מכבודו ית'. ולכאורה לפ"ז לעת"ל שעתידה עבודה שתחזור לבכורות כל הבכורות שהיו ראויים לעבוד יחזרו.

וקשה טובא דהא הבכורות שהוחלפו ע"י הלויים היו דוקא פטר רחם וכן התחילו רק **מהבכורות שניצלו במצרים** ומקרא מלא הוא 'לקחתי את הלויים... תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל וגו'. כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל' (במדבר ג, יב יג), ומשמע דבכורות לפני מצרים [וכ"ש בכורות של חשיבות בעלמא כצדיק וכו'] לא שייכים לעבודה.

וביאר בזה במשמר הלוי (תמורה לז ט) דיש שני דינים - כשרות וחיוב, דין **כשרות** להקרבה, הוא כל שיש לו שם בכורה אף בחשיבות בעלמא, [אך הוא לא חייב להקריב]. ויש דין **חיוב** הקרבה, וזה חייבים רק בכורות פטר רחם שקנאם הקב"ה במכת בכורות במצרים ע"י הצלתם (עיין רש"י במדבר ג יב), ורק הם הוחלפו בלויים ואכן עתה הלויים חייבים בעבודת המקדש בין רצו בין לא רצו וכמש"כ הרמב"ם (כלי המקדש ג ה), עכ"ד המשמר הלוי עיי"ש.

ומעתה **יש לעיין לעת"ל** שתחזור העבודה לבכורות האם תחזור לכל מי שיש לו שם בכור [עכ"פ לענין כשרות העבודה] או רק לבכורות פטר רחם שקנאם הקב"ה במכת בכורות. והנה אם המקור שיחזרו הוא מהספרי הנ"ל (אות ב) ברור שרק בכורי פטר רחם שניצלו במצרים יחזרו דהא דריש כל מקום שנא' 'לי' קיים לעולם וכו', ובבכור שכתוב 'לי' איירי להדיא בבכורות מצרים 'כי לי' כל בכור וגו' ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אותם לי' (במדבר ח ז).

וא"כ צ"ע באור החיים הק' בבראשית (מט כח) דמוכח בדבריו דתחזור העבודה אף לבכורות שהיו לפני יציאתם שלא הוקדשו [ואכן לא יהיו חייבים לעבוד אלא רק כשרים לעבודה], שהרי כתב שם על ראובן שיעקב בברכתו אליו קבע לו שם בכורה (כנראה אע"פ שהיה ראוי להפסידה) ועתיד הוא לעמוד ולשרת לעתיד לבא על דרך אמרם 'עתידה עבודה שתחזור לבכורות עיי"ש, והרי ראובן (אף שהיה פטר רחם) לא התקדש במכת בכורות כמובן (שהיתה לאחר פטירתו), ומהיכ"ת שתחזור אליו העבודה.

ואשר נראה מכח קושיה זו [וכן מדנקט לשון זו בכ"מ] שהאור החיים הק' לא הוציא דבריו מהספרי הנ"ל [ואולי לא ראהו כלל, דהא בבמדבר ג מה] מפרש דאף שהבכורות יחזרו מ"מ הלויים גם ישארו ודריש לה מ'אני ה' (שם) והרי בסיפרי הנ"ל דריש מ'לי' בכורות], אלא נראה שהיה לפניו חז"ל באיזה מקום עם לשון זו [וע"כ הבין דקאי על כל שם בכור שהיה כשר להקריב עד של הוקם המשכן], ואף שלנו לא התגלה איה מקומו, מ"מ נאמן עלינו בעל האוה"ח הק' שיש כזה חז"ל. [וכבר ידוע שיש מחז"ל שמונים (!) מדרשים,

קרבים בבמה וקרבים במשכן.]

ולפ"ז ה"נ לעת"ל שיתוקן חטא העגל, לא יעבדו הבכורות במקדש (כשם שבכורות הלויים שלא חטאו והקריבו עד המשכן, במשכן עצמו לא הקריבו).

אולם בספורנו (בדברים כו יג והובא בגליון הקודם אות ג) מוכרח דס"ל דלולי החטא היו הבכורות עובדים במקדש ככהנים, דהא כתב דאף היו מקבלים תרומה, ואי נימא דאף לולי החטא לא היו מקריבים במשכן ובמקדש (כאו"ז הנ"ל) אמאי היו ראויים לקבל תרומה, הא תרומה ניתנה לכהנים בני אהרן שמעלתם גדולה להקריב אף במקדש, מוכח בספורנו דלולי החטא היו הבכורות ככהנים גמורים.

וביאור הדברים נראה דהנה על קושית האו"ז הנ"ל אמאי הבכורות הקריבו עד המשכן לאחר חטא העגל, תירץ המהר"ל בגור אריה (שמות ל טז) באופן אחר קצת, והוא שכל הבכורות [אף אלו שחטאו] המשיכו לעבוד עד הקמת המשכן, דכל מה שנפסלו הבכורות ע"י העגל היינו רק להקרבה מיוחדת זו שהיא דווקא במשכן (ובמקדש) ולא להקרבה בבמה בעלמא. [וע"ע במשך חכמה ריש ויקרא דבמה הוא רק שלא יקריבו לע"ז, ובמקדש הוא לריח נוח]. ולפ"ד אם לא היו חוטאים, שפיר היו מקריבים אף במשכן ובמקדש [והיו מקבלים אף תרומה כמש"כ הספורנו].

נמצא דלדידהו שפיר י"ל דלעת"ל שיתוקן החטא יחזרו לעבודה היינו אף עבודת הכהונה בהקרבה במקדש. [ונראה שכשיטות אלו מצד הגר"ח ק שליט"א (דידוע דעתו שהבכורות יקריבו ככהנים לעת"ל), ואכן הורה לקבל בכורות לכולל כהנים (בפניבז').]

משמרות בכורה

1. מקשין העולם בהא דעתידה עבודת הכהונה שתחזור לבכורות, מהגמ' בתענית (יז.) דלרבנן דרבי כהן שמכיר משמרתו ובית אב שלו וכן יודע שלא נתחללו מהכהונה אסור לשתות יין כל אותו היום דמהרה יבנה המקדש ולא יוכל לעבוד (איסור שתוי יין), מכיר משמרתו ולא בית אב שלו אסור כל השבוע, לא מכיר משמרתו ובית אב אסור לשתות יין כל השנה (שמא עתה יבא משיח, ויתברר לכהן שהיום הוא זמן משמרתו ובית אב שלו) ע"כ.

ומקשין העולם אמאי רק כהן אסור בין ולא בכור [אי נימא דעתידה לחזור, היינו מיד בבית המשיח, (וכן מצד מרן הגר"ח ק שליט"א). דמצד הלשון היה אפ"ל ד'עתידה לחזור' היינו בתחיית המתים וכדו' (וכן מצד הגר"ד לנדו שליט"א) ולפ"ז דואי לק"מ. וכן אם בעו משיח (כפי שיבואר אי"ה) ג"כ לק"מ.]

ואשר שמעתי בזה תירוץ פשוט, דהנה יש להתבונן באיזה מכ"ד משמרות הכהונה יעבדו הבכורות, והנראה ברור שיקבעו (המשיח או מישוהו אחר) משמרת מיוחדת לבכורות [ואולי יהיו י"ב משמרות לבכורות, לבכורי כל שבט יהיה משמר לעצמן], וא"כ כל שלא התיישבו לקבוע להם משמרת, לא תחייבו לעבוד בפועל, וממילא אין להם לעת עתה איסור לשתות יין.

ובלא"ה ל"ק, דכיון דאיסור דרבנן הוא י"ל דהגרד היה לאסור יין לא רק לכהן הבא לעבוד, אלא אף לכהן הראוי לעבוד אם בדיק יבא משיח, משא"כ בכור שכל שלא בא משיח, עדיין אינו מוזהר בעיקר האיסור כלל, אף רבנן לא גזרו.

אם עבודת הכהנים תתבטל

2. בגליון הקודם הסתפקנו אם עבודת הכהנים תתבטל כאשר תחזור העבודה לבכורות, [והא דאיתא ביומא (ה):] דאהרן הכהן ובניו יעבדו, היינו בתחילה כל שהבכורות עדיין לא חזרו לעבודתם.]

שוב התבוננתי דברור שהכהנים ימשיכו בעבודתם לעולם, דלהדיא בספרי (בהעלותך צב/לד) הנ"ל (אות ב) איתא על הכהנים שנאמר בהם 'לי קיימים בכהונתם לעולם. וכן במכילתא (פרשת בא) 'עד שלא נבחר אהרן - היו כל ישראל (-הבכורות לכאו') כשרים לכהונה, משנבחר אהרן יצאו כל ישראל שנאמר (במדבר יח) 'ברית מלח עולם היא לפני ה'. ובאמת מקרא ערוך הוא נביא (ירמיה לג יח) 'ולכהנים הלויים לא יכרת איש מלפני, מעלה עולה ומקטיר מנחה ועשה זבח כל הימים'. ולהדיא כ"ה בתורה (ר"פ פנחס) 'והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם'. ולשיטות דאף הבכורות יעבדו בכהונה, יעבדו שניהם.

ויש לדון עוד בכמה ענינים בידי הבכורות, וכגון אם יטענו משיחה וגילוח ואם יהיו טעונים פדיון הבן לעת"ל ועוד נידונים רבים כגון לבישת בגדי כהונה, בכור בעל מום ועוד, ואי"ה נשנה פרק זה בגליונות הבאים.

וכמו שמביאים בשם הגר"א בתיקו"ז (תי' כא דף מד) שהם נרמזים בפסוק 'ושמונים פילגשים' (שה"ש ו ח), ור"א בן הגר"א בחיבורו 'רב פעלים' מביא את שמות המדרשים ההם. וכידוע הרבה מהם אבדו במשך השנים, והיו מגדולי הדורות שהיה להם (עכ"פ חלק מהם) כבעל הילקוט שמעוני ועוד, ולא יפלא אם אף לרבינו האוה"ח הק' היה חלק ממדרשים אלו (בכת"י וכדו'), ויתכן דשם המקור לחז"ל זה. (ומי יודע אולי שם דרשו ד"ז מקרא, ולא תקשי קושית העולם הא קי"ל דזאת התורה לא תהא מוחלפת, דבתורה עצמה דרשין דהבכורות הופקעו מהעבודה רק לזמן!).

ואגב, לפי מה שהוכחנו מהאוה"ח הק' דאף בכורות שלא התקדשו בפטר רחם יעבדו בביהמ"ק לעת"ל, נראה דאף גר בכור יוכל לעבוד, דנהי דאין בו קדושת פטר רחם לענין פדיון, מ"מ יש לו חשיבות של 'בכור' כהנך דהמדרש הנ"ל. [ובזה יל"פ פשוטו של מקרא בישיעה (סו כא) 'וגם מהם אקח לכהנים ללויים אמר ה', ורש"י נדחק עיי"ש, אך בת"י נראה כפשוטו (עיין ברד"ק) ולהנ"ל י"ל דקאי על בכורות העמים שיתגדלו].

ובגוף דברי המדרש בבמ"ר הנ"ל דע"ד שלא הוקם המשכן עבודה בבכורות' היינו אף קודם קדושת הבכורות במצרים, צ"ע מהגמ' בבכורות (ד: דפרין לר"ל דס"ל דלא קדשו בכורות במדבר [דבפרשת קידוש בכורות איתא רק כי יביאין] מהא דהקריבו הבכורות עד שלא הוקם המשכן. ולהמדרש הנ"ל לק"מ דהא ר"ל איירי בפרשת קידוש בכורות דמצרים [שהיו חייבים לעבוד (או תי' אחר)] והמשנה איירי בכל שם בכור שכשר לעבודה. לכאו' מוכח בגמ' דלא כמדרש, אלא הקרבה ע"י בכורות היתה רק מיצא"מ ע"י הבכורות שהוקדשו. וקצת יפלא על הרמב"ם בפיהמ"ש בזבחים (פי"ד) שכתב בפשט המשנה שההקרבה בבכורות היתה מאדה"ר (והיינו כמדרש) וזה דלא כגמ' שמוכח מינה שהפשט במשנה דרק בכורות שהוקדשו ממצרים הקריבו וכמשנ"ת.

האם הבכורות יחזרו לעבוד ככהנים

2. ובעיקר הדברים שהביאו האחרונים מחז"ל שעתידה העבודה שתחזור לבכורות, משמע מהלשון 'תחזור העבודה' דאיירי [אף] בעבודת הכהונה שעבדו בה עד שלא הוקם המשכן ונלקחה מהם ועתידה לחזור. אך מאידך גיסא נראה לכאורה להוכיח שלא יחזרו להקריב ככהנים [אלא לכל היותר כלויים בלבד], דהנה בזבחים (קטז:): פליגי מאימתי פסקו הבכורות להקריב, דלחד מ"ד הוא ממתן תורה, ולדידהא דכתיב במ"ת 'וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו' (שמות יט כב) היינו נדב ואביהוא. ולשיטה זו נמצא שאהרן ובניו נבחרו לעבודה לפני חטא העגל, וצ"ב אמאי הפסידו הבכורות את העבודה, ואשר צ"ל דאינו בתורת 'עונש' (דהא עדיין לא חטאו) אלא כל דין הקרבתם הוא רק בבמת בן נח, דאינו קרבן חשוב כ"כ, משא"כ ממ"ת דנתחדש דין הקרבה של ישראל [וכמש"כ הגר"ז על התורה בס"פ יתרו], ובקרבנות ישראל נאמר שיקרבו רק ע"י אהרן ובניו, ולא ע"י בכור בעלמא.

ולפ"ז נמצא שאף אם הבכורות לא היו חוטאים לא היו מקריבים (כמו במ"ת שעדיין לא חטאו ולא הקריבו), אלא שעכ"פ היו משמשים כלויים (משוררים ושוערים וכו'), ובחטא העגל הפסידו עבודה זו ובאו הלויים תחתיהם, [וכ"ז כתב ג"כ החזו"א באו"ח (סי' קכה)], ולפ"ז כשיחזרו לעבודתם לעת"ל (כשיתוקן חטא העגל), היינו רק לעבודת הלוייה שניטלה מהם, ולא לעבודת הכהונה, דמעולם לא היה להם דין וזכות להקריב 'קרבנות ישראל'.

ביאור דעת הגר"ח קניבסקי שליט"א

ה. וכל זה מוכרח למ"ד דהבכורות פסקו מלהקריב כבר ממ"ת. אך למ"ד (בזבחים שם) דבמתן תורה עדיין הקריבו הבכורות [והם 'הכהנים הנגשים אל ה'], לכאורה י"ל דלולי החטא היו מקריבים ככהנים ולעת"ל יחזרו לעבודתם זו, וזהו הלשון 'עתידה עבודה שתחזור לבכורות'.

אך יל"ד בזה טובא, דהא עמדו המפרשים על קושיה גדולה, אמאי איתא במשנה (בזבחים קיב:): דעד שהוקם המשכן היתה העבודה בבכורות הרי הבכורות חטאו בעל מיד בתום מ' יום למ"ת (בי"ז בתמוז), ואמאי הקריבו מאז עד הקמת המשכן (בא' בניסן לשנה הבאה).

ועיין באור זרוע (הל' בכורות סי' תקכט) שביאר **דהבכורות שהקריבו עד המשכן היו רק בכורות משבט לוי** שלא חטאו, ושאר הבכורות אכן נפסלו מיד כשעשו את העגל. ולפ"ז צ"ב אמאי משהוקם המשכן העבודה בכהנים, ולא בבכורות הלויים הרי לא חטאו (דמה"ט הקריבו עד הקמת המשכן וכנ"ל).

ואשר מוכרח בזה ע"ד הנ"ל, והוא דבכורות מצינו שמקריבים רק בבמה [ולמ"ד זה אפי' לאחר מ"ת 'קרבנות ישראל'], אבל מעולם לא ניתן להם הקרבה במשכן [ובמקדש] שקדושתו רבה [כדחזינן דכמה קרבנות לא

בית יערי הלבנון תגובות לגליונות קודמים

מרשות הקדש, א"כ ליכא מעילה במי שהקדיש במחשבה דהרי עדיין אינו ברשות הקדש ואין בזה משום גזילה ודו"ק.

שוב מצאתי באחיזרז ח"ב סימן מט אות ד' שהביא מהמרדכי בקדושים דף כח. שכתב להדיא דגם בהקדש במחשבה אמרינן אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, אמנם בשו"ת ושב הכהן סימן יח ד"ה והיוצא [הובא גם בדבר אברהם ח"ב סימן יד סק"ו עיי"ש מה שכתב ליישב ע"פ דבריו] כתב דבהקדש במחשבה לא אמרינן אמירתו לגבוה וכו' ולדבריו שפיר אפשר לבאר ככל הנ"ל.

הרה"ג רבי א.ל.ה. שליט"א

אייתי מאמרו הנפלא של הגר"ג ליפשיץ דעמד במש"כ רש"י מעילה בג' דוכתי דהמעילה היינו משהוקדשה בפה וכתב לבאר עפ"י דברי הריטב"א ב"ב ע"ט דאין מעילה אלא בקדושת פה ולא בדבר הקדוש מאיליו וממילא י"ל דבהקדש החל במחשבה ליכא מעילה.

ולכא' יש לדון דמהא דנצרך הריטב"א לכתוב דאין מעילה **בדבר הקדוש מאיליו** יותר משמע דגם כוונת הריטב"א כפשטות לשון הרמב"ן דהעיקר תלוי אם קדוש ע"י אדם או קדוש מאיליו (וקדושת פה נקט כגוונא דקדוש ע"י אדם). ועי' אחיזרז ח"ג (ס"ז) דהוכיח כן מזה דמועלין בבכור לאחר זריקה ומאיך בנדרים יג. דלא נתווסף באיסורו דבכור ע"י קדושת פה ואעפ"כ מועלין. ומבאר דעבודת הזריקה ג"כ חשיב קדושתו ע"י אדם ולא מאיליו. (ועיי"ע מקור ברוך ח"א - כ"ד וקה"י שבועות סי' י"ט דג"כ נקטו דאין העיקר תלוי בקדושת פה), ועדיין צ"ע.

ובעיקר הדקדוק בלשון רש"י דנקט הוקדש בפה לכא' היה מקום לבאר דכוונתו דאין צריך להוקדשה בכלי כמו לענין ליפסל במח"כ ולניה.

אם יש חיוב להסתפג לאחר קידוש יו"ר

הרה"ג רבי רפאל ב. שליט"א

בגליון "תורת הקרבנות" מ"ב - אלול תשע"ו (עמ' 3) הובאו דברי המל"מ (פ"ב מהל' יוה"כ ה"ב) שהטעם שהכהן מסתפג הוא משום חציצה בין בשרו לבגדי כהונה, והובא שבספר יד יהודה (יומא) תמה על דבריו מהא דלא מצינו סיפוג בקידוש ידים ורגלים. ותירץ הרה"ג ר' יוסף דע יונג שליט"א דדבר לח הוא דבר שאינו מקפיד עליו (כמש"כ בב"י יו"ד סי' קצ"ח בשם המרדכי), וכיון דהוי מיעוט שאינו מקפיד אינו חוצץ, ודוקא בכל גופו הוי רובו שאינו מקפיד דחוצץ.

יש להעיר על תירוצו, דהא דיני חציצה דבגדי כהונה לא דמו כלל לדיני חציצה דטבילה וכו"ב, וכן ראיתי מצינינים לשו"ת ר"ב רנשבורג סי' כ"ד שכתב דדוקא לענין טבילה אמרו דאינו מקפיד לא הוי חציצה מהלכה למשה מסיני, אבל גבי בגדי כהונה דאפי' אויר חוצץ בעינין נגיעה ולא אכפת לן דאינו מקפיד. וכן ציינו לס' שפת אמת זבחים י"ט א' אהא דנימא אחת חוצצת, ושו"ת אבני נזר יו"ד סי' רס"ה וסק"ב, ועוד אחרונים. [והמל"מ עצמו הזכיר דלא גרעי מים מרוח].

ובמה שכתב בגליון הנ"ל הרה"ג ר' אברהם כהן שליט"א להקשות על דברי המל"מ מהא דהרמב"ם (פ"ח מהל' בית הבחירה ה"ז)

בענין הקדש במחשבה

הגאון רבי יעקב דוד אילן שליט"א

ר"פ בישיבת ננסת יצחק ומח"ס משא יד ד"ח

בגליון "תורת הקרבנות" חשון כסלו תשע"ז העיר ידידי הרה"ג ר' גימפל ליפשיץ שליט"א ליישב מה שהבאתי בגליון קודם את דברי רש"י פ' אמור שכתב 'להקדיש בדבורו' וצ"ע דהא הקדש חל במחשבה, וידידי כתב לדייק מדברי רש"י בכמה דוכתי דלענין מעילה כיון דבעי קדושת פה כרמב"ן ושאר ראשונים בב"ב עט., ה"נ ליכא מעילה בהקדש במחשבה עכתו"ד.

גם אנכי חשבתי בתחילה בכיוון זה אך הדברים מחודשים, כיון דעיקר דין קדושת פה יסודו הוא דבעי הקדש מכח מקדש ולא הקדש מאליו ע"י גדולי הקדש, או ע"י חצרו, וא"כ בהקדש במחשבה הא מ"מ הוי הקדש מכוחו. וכך משמע באור שמח בהל' מעילה שפי' את דברי הר"ן נדרים לד: דאם הוי הקדש מכוחו ע"י ד' אמות חשיבי קדושת פה. אמנם שמעתי מפי מרן האבי עזרי צ"ל שתמה על האו"ש דזה לא חשיב קדושת פה, ולא סגי בהקדש מכוחו, אלא בעי הקדש פיו ממש, [ראה מה שהבאתי בהערותי על הריטב"א ב"ב עט הוצאת מוה"ק].

אכן ראוי להביא ולפרסם בקובץ "תורת הקרבנות" את דבריו הנפלאים של הנצי"ב במרומי שדה ב"ב שם שכתב יסוד זה בחריפות יותר, דאף דהקדש חל במחשבה לא נגמר ההקדש עד שיקרא עליו בפה קודש לה' או עולה לה' ואין מקריבין על המזבח עד שיאמר בשפתיו, ובזה ביאר ענין מצוה להקדישו בבכור דאף דקדוש מרחם מצוה להקדישו בשפתיו, וה"נ אין מועלין עד שיאמר בשפתיו קדש לה' עכ"ל המרומי שדה, ויש לסייע לדבריו מציאה גדולה בלשון המאירי שבועות כו: שכתב וז"ל בגמר בלבו אינו קדוש לענין מעילה, וכ"ה במאירי חגיגה י. דכל שגמר בלבו להקדיש אע"פ שאינו קדוש לענין מעילה מצוה לקיימו עכ"ל, וראה מש"נ במשא יד ח"ג בפרשת מטות.

הרה"ג רבי שמעון ליפשיץ שליט"א - לונדון

במה שכתב זקניי הג"ר גימפל ליפשיץ שליט"א לחדש דבהקדש במחשבה אין בו מעילה, וכתב הטעם כיון דבעינן שיהא הקדש אלימתא ולכן צריך שיהא בפיו, חשבתי לומר ביאור אחר בזה, דהרי מאוד מסתבר לומר דאע"ג דנתחדש דאפשר להקדיש גם במחשבה, וידוע שנחלקו בזה אם הפשט הוא שרק חל עליו חיוב בנדר, או שבאמת חלה קדושת קרבן על הקרבן, אבל לכאורה י"ל דליכא בזה דין אמירתו לגבוה ולכן עדיין אינו נכנס "לרשות הקדש" ועדיין אינו בבעלות של הקדש. כיון שא"א למסור מרשות הדיוט לרשות הקדש במחשבה לחוד. ויש להוסיף דברשב"ם בב"ב דף קלג כתב דהמקור להא דאמירתו לגבוה וכו' הוא כדכתיב מוצא שפתין תשמור.

וכן כתבו האחרונים דמי שהקדיש במחשבה אינו עובר בבל יחל דברו ואינו עובר בעשה דמוצא שפתין תשמור, עיין בשו"ת נפש חיה אבעה"ז סימן יח, וא"כ מסתבר דבהקדש במחשבה דאינו נכלל בדין אמירתו לגבוה, הרי אע"ג שחלה עליו קדושת קרבן אבל עדיין אינו בכלל רשות הקדש ממש.

ומעתה י"ל לפי מה שייסד לן מרן הגר"ח צ"ל בספרו פ"ח מעילה ה"א דיסוד הגדר דאיסור מעילה הוא משום לתא דגזילה

ואכמ"ל.

ולפי"ז לא קשיא למה בקידוש ידים ורגלים לא צריך להסתפק רגליו כשהולך על הרצפה, שרק בבגדי כהונה שזה דין נגיעה צריך להסתפק, אבל לא כשעובד על הרצפה שזה לא דין נגיעה רק דין של חציצה ובזה אמרין שלח אינו חוצץ.

ולפי"ז מיושב מה שהקשה למה לא צריך לנגב רגליו אחר קידוש ידים ורגלים, דהנה הרמב"ם בפ"ח מהל' כלי המקדש הי"ז-י"ח כתב, אורך הכתנות עד למעלה מן העקב וכו', המכנסים בין של כה"ג בין של כהן הדיוט הם ממתנים עד ירכים וכו' עד סוף הירך. והנה קידוש רגליו אפילו לפי הראשונים דס"ל שהיה עד הירך (והארכנו בזה בגליון תורת הקרבנות) אבל המכנסים היה רק עד הירך, רק יש הפסק של הכתנות שהיה עד העקב, אמנם נראה דבכתנות לא נאמר דין של נגיעה דלא צריך להיות על בשרו דהא מפסיק המכנסים, וא"כ לח אינו חוצץ.

וביותר נראה דאיתא בנדה דף י"ג שמכנסי הכהנים היו רחבים כדי שלא יבואו לידי הרהור, מבואר שגם במכנסים אין דין שיהא על בשרו ממש ואין בזה דין נגיעה, ולכן מים אין חוצץ שלח אינו חוצץ, רק זה תלוי בהטעם שלח אינו חוצץ, דהיראים ס' כ"ו כתב, שהטעם שדם וכו' אינם חוצצים כשהם לחים הוא משום שאינו מקפיד עליהם כשהם לחים. ולפי"ז א"ש דגם בנ"ד מים אין חוצצין ואכמ"ל.

וראיתי דהבאתם מהטל תורה דלכן צריך להסתפק שלא יהנה מהמים שעליו, ולכא' זה תמוה דהא מבואר ביומא דף ע"ו וכן פסק המחבר בס' תרי"ג סעיף ה', ההולך לבית המדרש או להקביל פני אביו או לצרכי מצוה יכול לעבור במים עד צוארו וכו', וכתב המ"ב סק"ד ואינו חושש משום איסור רחיצה ביוהכ"פ כיון דהוא לדבר מצוה ואינו מכוין כלל להנאת רחיצה. וכן מבואר בכל הפוסקים, ולא מצינו באף פוסק שיכתוב שצריך לנגב המים אחר שיצא מן המים וצ"ע.

הרה"ג רבי ידידיה ז. שליט"א

בגליון מ"ב הביא הרה"ג אברהם כהן שליט"א ראייה לדברי הגר"מ אריק זצ"ל בטל תורה שכתב דהא דכהן גדול בטבילות יוה"כ עולה ומסתפק זהו משום איסור רחיצה שלא יהנה מהמים שעל גופו. והוכיח כדבריו מריש תמיד דאיתא שם כהן שראה קרי כו' והרמב"ם בפ"ח מהלכות בית הבחירה ה"ז השמיט הא דקתני 'נסתפג', ומהשמטת הרמב"ם הוכיח שרק ביוה"כ צריך להסתפק ומשום איסור רחיצה, ובתמיד לא איירי ביוה"כ לא הזכירו הרמב"ם, ובגליון מ"ג העיר הגאון רבי חיים מאיר שטינברג שליט"א א"כ למה במשנה כן הוזכר נסתפג. ע"כ.

וצ"ל שהמשנה שכן הזכירה 'נסתפג' הוא סיפור דברים ותיאור מעשיו של הכהן ולא שחייב להסתפק, וכדתנן התם אירע קרי לאחד מהן כו' ירד וטבל עלה ונסתפג ונתחמם כנגד המדורה כו', ולהתחמם כנגד המדורה הוא ודאי סיפור דברים.

אלא שהרמב"ם פ"ג מהל' פרה אדומה ה"ב בסדר עשיית פרה אדומה כתב גם 'ירד וטבל ועלה ונסתפג', ולכאורה מתני' בפרה פ"ג מ"ח הוא גם סיפור דברים ולמה הרמב"ם העתיקו. ואולי במתני' בפרה איתא כיצד שורפין אותה וכיצד עשו להוציא מליבן של צדוקים, ולכן כתב הרמב"ם גם התיאור של עלה ונסתפג, אעפ"י שאינו מדינא.

ובאמת שמשלשון הרמב"ם גופא יש לדקדק דבפרה הוא סיפור

השמיט דינא דמתני' (תמיד פ"א) דכהן שראה קרי מסתפג אחר טבילתו.

הנה המעייין בגוף דברי המל"מ יראה שהוא עצמו הזכיר זה, וכתב דשם ודאי הו' אורחא דמילתא ולא בעינן סיפוג, מהא דהרמב"ם השמיטו. ויש להוסיף דלפום סברת המל"מ פשיטא דהתם ליכא דינא דסיפוג כלל, דהא אחר טבילתו אינו חוזר לעבודה אלא יוצא והולך לו, ומה אכפת לן מחציצה, וא"כ אין כאן ריח קושיא.

אכן אי קשיא, דהנה בתפארת ישראל בתמיד שם (אות כ"ד) כתב דהא דנסתפג היינו כיון שהוא טבול יום והמים שעליו כשעולה מהטבילה הם שלישי לטומאה (כרמב"ם פ"י מאבות הטומאות ה"ג), ושמה יטפטף מהמים על דבר קודש כשיחזור אצל אחיו הכהנים לבית המוקד [וכ"כ גם בפרה פ"ג מ"ח אות ס"א]. ולפי"ז צ"ע אמאי השמיט הרמב"ם הא דנסתפג. ואולי י"ל דאין כונת התפא"י דמשו"ה גזרו רבנן חיוב גמור שיסתפג, ובאמת אורחא דמילתא נקט, וכונתו רק לבאר דהכי אורחא דמילתא משום שיש ענין בזה, ודוק.

ובס' אור יקרות להגאון ר' צבי גרבוז שליט"א (עמ"ס פרה עמ' ע"ד) כתב להקשות לפי דברי התפא"י אמאי בקידוש ידים ורגלים דפרה לא מצינו סיפוג, והיינו בקידוש ידים ורגלים דפרה שהוא טבול יום. ולהנ"ל יש ליישב קצת דבאמת מסתפג אלא דלא הו' מדינא אלא עצה טובה שלא יטמא הפרה.

וע"ע מה שציין שם בס' אור יקרות לדברי ספר משך חכמה פר' אחרי, דהסיפוג כדי שלא יתלחלו הבגדים ויפסלו משום שחקים, וע"ע מה שציין למשנה אחרונה בפרה פ"ג מ"ח.

[ומה שהביא הכותב בסוף דבריו הטל תורה דהוא מדיני יוה"כ, תיקשי מהא דפרה דאף דלא הו' ביוה"כ תנן נסתפג, ופסק כן הרמב"ם בפ"ג מהל' פרה אדומה ה"ב, ולהמל"מ אתי שפיר, וכן להתפא"י].

הרה"ג רבי גימפל ליפשיץ שליט"א - אנטווארפן

בלתי את גליונכם החשוב, וראיתי שהבאתם קושיא לפי המל"מ למה לאחר קידוש ידים ורגלים לא נסתפג הכהן תחת רגליו קודם שהולך על הרצפה.

והנראה בזה דהברכי יוסף או"ח סי' כ"ז מביא מהמל"מ בהל' עבודת יוהכ"פ שיש חיוב לכה"ג להסתפג אחר הטבילה, והקשה הברכ"י דבפסחים דף ס"ה איתא דלח אינו חוצץ, ותירץ הברכ"י שאין כונת המל"מ משום דין חציצה שבכל התורה, אלא שיש דין מיוחד שהבגדים יהיו לכתחילה על בשרו ממש ואפילו אויר לא יכנס בין בגדיו לגופו, ולכן גם מים מפסיקים לענין זה אף שבכל מקום דבר לח אינו חוצץ, וכן מבואר ברש"י זבחים דף י"ט ע"א שהגמ' מסתפק אם נכנסה רוח בבגדו מהו, ופירש רש"י בד"ה נכנסה וכו' והבדילתו משרשו בשעת עבודה. מבואר שזה לאו מדין חציצה רק מדין נגיעה עיי"ש. וכן נקט הבית הלוי ח"א סי' ג' (אות ג') ובזכר יצחק סי' ס"א.

והנה בכהן שעובד עבודה וצריך לעמוד על הרצפה לא מצינו שרוח או כינה יחצוץ כמו שהגמ' מסתפקת בבגדי כהונה, ובע"כ שאין דין שהכהן צריך לנגוע בהרצפה, והא דילפינן מכלי שרת שמקדש ולפי התוס' זה בגדי כהונה, צ"ל שילפינן שכלי שרת מקדש כמו שבגדי כהונה מקדשין אבל לא ילפינן כל פרטי הדינים שיש בבגדי כהונה יש בכהן שעובד בעזרה, ועיין בזה בשו"ת אבנ"ז יור"ד סי' רס"ו (אות י"ד) ובשו"ת אגרות משה יור"ד ח"ב סי' פ"ו ועוד אחרונים

אינו נוגע, ואף אם רוב ומיעוט נידון ביחס לכל הגוף הכא כל רגלי הכהנים חצוצים מן הרצפה ובמקום הצריך שיגע ליכא כלל נגיעה ברצפה, ואכתי קשה דברי המרדכי לפי"ד הגרי"ז.

והנה בעיקר הקושיא מהגמ' ביבמות היה מקום לומר דהא דבכולו אף שאינו מקפיד עליו חוצץ אי"ז אלא גבי טבילה ולא שייך זה לשאר דיני חציצה שבכה"ת, אבל הדברים מחודשים ומה"ת לומר כן, אכן לפי"ד הגרי"ז בטעמא דגריעותא דכולו אולי אפשר לחלק דכל דבריו אמורים רק גבי טבילה וליכא גריעותא דכולו בכה"ת, ויל"ע בזה. וא"כ לא קשה מהגמ' ביבמות לדברי המרדכי, רק ילה"ק מהא דרובו שא"מ חוצץ מדרבנן וע"ז יהא התירוץ כמש"כ למעלה שדנים ביחס לכל הגוף, אולם אם הקושיא אינה מכולו שא"מ אלא מרובו שא"מ דחוצץ מדרבנן א"כ יש לדון שאי"ז קשה כלל דשמא שייך כאן כללא דאין שבות במקדש, (שור"ר שכך דן בשבות יעקב סי' סט ע"ש), ותדחה כל ראייתנו הנ"ל דדעת המרדכי שדנים ביחס לכל הגוף ולא ביחס למקום דבעינן שיהיה שמור מחציצה.

[ובאופ"א אפשר ליישב דעת המרדכי עם דברי הגרי"ז ונימא דכל הא דאמרינן בכולו שא"מ דחוצץ מדאורייתא אי"ז אלא בקפידא התלויה בדעת האדם אבל הא דלח א"מ עליו הוא תלוי בחפצא דדבר לח שאין בו הקפדה, (ואין להקשות ע"ז מהמבואר ברמ"א יור"ד קצח סעי' יד שאם מקפיד אדבר לח חוצץ, ומקור דבריו מד' היראים גופיה וכ"ה ברוקח, והיינו לשיטת היראים דלח אינו חוצץ מטעם שא"מ עליו, הרי חזינן שהוא תלוי בדעת האדם, די"ל שאם מקפיד להדיא מפקיע הא דבחפצא אין בו הקפדה), וגבי השאלה מרובו שא"מ נצטרך לומר משום שאי"ז רוב הגוף או משום דאין שבות במקדש וכנ"ל].

אכן אם כנים הדברים דליכא הכא גריעותא דכולו שא"מ כי לא אמור זה אלא גבי טבילה [או דלא אמור זה גבי קפידא שאינה תלויה בדעת האדם] וליכא גריעותא דרובו שא"מ כיון דאין שבות במקדש, א"כ יקשו דברי המל"מ עצמו שלאחר הטבילה איכא גריעותא דחציצה והרי בלח במקדש ליכא גריעותא דכולו שא"מ ולא גריעותא דרובו שא"מ, וע"כ נצטרך לומר שהטעם ברגלי כהנים אינו משום דאין שבות במקדש אלא משום שדנים לפי כל הגוף, והדרנין להוכיח כן מד' המל"מ שלא יקשה עליו אין כתב דאיכא גריעותא בלח והא בגמ' זבחים מבואר דלח אינו חוצץ וע"כ משום שהוא מיעוט ודנים לפי כל הגוף.

[ובעיקר הדבר יש לדון בדוחק דגבי רגלי כהנים ל"ה חציצה בכל הרגל אלא רק ברובה כיון שדריכת רגלי הכהנים על הרצפה דוחקת מעט מן הדם, וא"כ נוכל לומר דהא דאינו חוצץ מטעם רוב כיון דאין שבות במקדש, ולא תהא ראייה לפי"ד המרדכי והמל"מ שדנים לפי כל הגוף, אולם אם כ"ה לכאו' גם בגוונא דהמל"מ אין המים בכל הגוף ממש ובמקומות מועטים כבר נטפו או נתייבשו המים, ואין כתב המל"מ שיש בזה חציצה בלח, ומסתבר דחשיב חציצה בכולו ולא דיינינן להנהו מקומות מועטים שאין בהם דם ומים].

ג. ובעיקר הדבר שכתבו ליישב דברי המל"מ לפי דעת היראים, קשה שהרי המל"מ כתב כן בדעת הרמב"ם כפי שדייק מדבריו דחייב הוא להסתפג אחר הטבילה, והנה לשון הרמב"ם רפ"ב ממקוואות בהא דטיט לח אינו חוצץ 'שהרי נמחה במים', ובפשטות כוונתו דזה הטעם שלח אינו חוצץ, (וכך הבין דבריו בביאור הלכה סי' קסא), וא"כ לא ס"ל כהיראים שהוא משום שאינו מקפיד עליו. ואמנם יש להקשות טובא על דברי הרמב"ם מהא דזבחים לה. שדנו שלח אינו חוצץ גבי חציצה בין רגלי כהנים לרצפה, [וכן קשה גם לדעת התוס' בטעמא דלח אינו חוצץ משום דמחלחלי מיא, ואכה"מ לדון בזה]. אכן אין נראה לדחוק מחמת כן דברי הרמב"ם שכל כוונתו רק ליתן טעם למה אינו מקפיד על הלח, או למה אינו חשוב לחצוץ, או דנימא שכתב כן הרמב"ם רק גבי טיט ולא גבי

דברים, דבפרה כתב הרמב"ם בלשון עבר "ירד וטבל ועלה ונסתפג" דמשמעו סיפור דברים, ואילו בפ"ב מהל' עבודת יוה"כ שינה הרמב"ם מלשון המשנה ולא כתב כדקתני במתני' ירד וטבל ונסתפג בלשון עבר, אלא כתב "וטובל ועולה ומסתפג", ומדכתב בלשון הווה משמע שהוא ציווי אין עליו לעשות, וגם השמיט "ירד" משמעו סיפור דברים ובפרה כתב ירד וכו'.

אלא שעיקר דברי הטל תורה צ"ע, דהיכן מצינו דביוה"כ אסור ליהנות ממים שעליו, דהא ביומא עז: בהולך ביוה"כ להקביל פני אביו או פני רבו, או פני מי שגדול ממנו, איתא דעובר עד צוארו במים, ואינו חושש, וכן בהולך לשמור פירותיו עובר במים עד צוארו ואינו חושש. ולדברי ספר טל תורה היה לרמב"ם בפ"ג מהל' שביטת עשור ה"ו להוסיף בדינים אלו ולכתוב שעליו להסתפג, וכן במלוכלך בטיט ובצואה דרוחץ כדרכו ואינו חושש, לא נזכר בפוסקים שיסתפג תיכף כדי שלא יהנה מהמים שעליו. ובפשטות איסור רחיצה ביוה"כ הוא מעשה רחיצה ולקיחת ההנאה, ואחר שהמים עליו אף אי נימא שנהנה מ"מ איסור רחיצה אין כאן. וצ"ע.

הרה"ג רבי אלחנן פישדוף שליט"א

א. בגליון מג חילק הרה"ג יוסף דע יונג שליט"א בין קידוש ידים ורגלים לטבילת כל גופו, שבקידוש יו"ר אין צריך להסתפג אחריו משום דלח אינו חוצץ, ולשיטת המרדכי בשם היראים הרי הטעם כיון שאינו מקפיד ולכן כיון דהוי במיעוט שאינו מקפיד אינו חוצץ, אבל בטבילת כל גופו דהוי בכל גופו חוצצים המים בין גופו להבגדים אף שאינו מקפיד. והקשה ע"ז הגר"ח מ"מ שטיינברג בגליון מג, שאם דנים רוב ומיעוט דחציצה ביחס למקום שצריך שיהא שמור מהחציצה ולא ביחס לכל הגוף העומד לפנינו (והביא שכן הוא דעת הפוסקים בהל' נט"י), א"כ הכא אי"ז מיעוט כיון שכל המקום הטעון קידוש יו"ר יש בו חציצה.

ולא הבנתי כוונתו שהרי נידון החציצה כאן הוא ביחס לבגדים ובזה בעינן שלא יהא חציצה בין כל גופו לבגדים, וא"כ ידיו ורגליו הוו מיעוט ביחס למקום הצריך שיהא שמור מחציצה דהיינו כל גופו, [ואם אין כוונתו שיהא חציצה בידי ורגליו משום הבגדים, רק המכוון שיחצצו המים בין רגליו לרצפת העזרה, זה ודאי אינו דהא מבואר להדיא בזבחים לה. דאמרינן בכה"ג שלח אינו חוצץ יהא הטעם אין שיהיה, וראה להלן בזה].

ב. ובעיקר מה שהקשה לפי דעת המרדכי מהשיטות שמשערים רוב ומיעוט לפי המקום דצריך שיהא שמור מחציצה ולא ביחס לכל הגוף, יש להוכיח דדעת המרדכי אינה כן, דהנה הקשו לדעת המרדכי דהא דלח אינו חוצץ היינו משום שאינו מקפיד, וקשה מהמבואר בזבחים דף לה. גבי שבח הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהן בדם דהא דאין הדם חוצץ בין רגלי הכהנים לרצפה היינו משום דלח אינו חוצץ, והא בגמ' יבמות דף עח מבואר דכולו שאינו מקפיד חוצץ מדאורייתא והתם הדם חוצץ בין כל הרגל לרצפת העזרה, וכתבו האחרונים דאי כולו היינו כל הגוף אתי שפיר, כיון שאין החציצה בכל גוף הכהנים אף שהיא בכל המקום דצריך שיהא שמור מחציצה. שור"ר שכדברים הללו ממש כתב בקהילות יעקב שציין להם הגר"ח (טהרות סי' נח).

אמנם יש להוסיף בזה דאכתי אינו מיישב לפמש"כ בחי' מרן רי"ז הלוי הל' מקוואות, דגריעותא דכולו [דחוצץ מדאורייתא אף שאינו מקפיד] אינו משום שהוא יותר מרוב אלא כיון שאין בזה ביאת מים כלל, ולפי"ז אף אי נימא שרוב ומיעוט נידון ביחס לכל הגוף מ"מ גריעותא דכולו אינו נדון ביחס לכל גופו אלא ביחס למקום הצריך טבילה, וה"ה הכא גבי רגלי כהנים כל המקום הצריך שיגע

שאר לחים שנתפרשו בהלכה שאח"כ, ואכמ"ל בזה.

מ"מ אם נרצה ליישב דברי המל"מ לפי טעם הרמב"ם י"ל דהא דמבואר ביבמות עה. שבכולו שאינו מקפיד חוצץ מדאורייתא אי"ז כללא רק גבי חציצה שאינו מקפיד עליה אלא כל חציצה שאינה חשובה לחצוץ אם היא בכולו חוצצת, וגם גבי דברי הרמב"ם י"ל כן כי בפשטות אין כוונתו שצריך להמתין עד שימוח הטיט, רק כיון שהוא נימוח במים לכך אינו חשוב לחוץ בפני המים, וא"כ י"ל דבכולו מיהא חוצץ, ומשו"ה כתב המל"מ שבכל הגוף לח ממי הטבילה חוצצים המים לגבי בגדי כהונה.

ואם כ"ה נמצא שכל דברי המל"מ אמורים דוקא בכולו אבל במיעוט ואפי' ברוב ליכא חציצה משום דלח אינו חוצץ, וא"ש הא דביקדוש יו"ר לא כתב הרמב"ם שצריך להסתפק.

ד. שוב עיינתי בדברי המל"מ והנה תחילת דבריו דן שתחוץ נימא או עפר שעלו עמו מן המים, ואח"ז כתב שאין לחוש לזה, ושוב הביא הא דבעי רבא בזבחים יט. נכנסה לו רוח בבגדו ומשו"ה דן דגריעי מים מרוח, הרי להדיא שלא דן המים כחציצה רק מחמת ספיקא דרבא גבי רוח, וביאור הדבר דמים ל"ה חציצה בשאר דיני התורה משום דלח אינו חוצץ, רק הכא גבי בגדים שאף הרוח מעכבת ואי"ז חציצה כבכל התורה ורק ביחס לתורת לבישת בגד חוצצת הרוח, שאין הבגד לבוש על בשרו, וה"נ דן המל"מ גבי מים, ואע"ג דחציצת רגלי הכהנים ילפינן לשיטת התוס' זבחים כד. מחציצה דבגדי כהונה (וכה"ק בקה"י הנ"ל), מ"מ לתורת חציצה דבגדים שהקידוש הוא ע"י לבישתן מגרע זה מחמת רוח ומים, אבל לתורת חציצה דרצפה שהקידוש הוא מחמת עמידה ע"ג הרצפה לא גרע ע"י דבר לח שאינו חוצץ.

וכיון דאתינן להכי הדרינן לקושיא לפי"ד המל"מ אמאי גבי קידוש יו"ר לא כתב הרמב"ם שצריך להסתפק, והרי בבגדי כהונה הדין שאפי' נימא אחת על בשרו חוצצת, וגם הכא יחוץ מיעוט מים, ויל"ע.

הרה"ג רבי מאיר הרשקוביץ שליט"א

בגליון מ"ג הביא הגאון רח"מ שטיינברג שליט"א את דברי המל"מ (פ"ב מהל' עבודת יה"כ ה"ב), דהא דאמרו דכהן גדול היה מסתפק לאחר טבילה הוא כדי שהמים לא יחצצו בינו ובין הבגדים, והקשו למה לא הזכירו שצריך מטעם זה להסתפק גם בקידוש ידים ורגלים, ובספר טל תורה כתב דהא דהכה"ג מסתפק בטבילה דיוה"כ הוא משום איסור רחיצה ביוה"כ, שלא יהנה מן המים שעל גופו, ולפיכך רק בטבילת כל גופו שיש הנאת רחיצה הצריכו להסתפק, ולא בקידוש ידים ורגלים שאין כ"כ הנאה מהמים. והקשה ע"ז הגר"מ הנ"ל מאי שנא ידיו ורגליו מכל גופו, דהא איסור רחיצה ביוה"כ הוא אפילו להושיט אצבעו במים, (כדאיתא בפסחים דף נד: וברמב"ם פ"ג מהל' שביית עשור הל' א').

ונראה דביומא (דף עג: וברמב"ם שם) איתא דהמלך והכלה רוחצים פניהם, ומבואר דאיסור רחיצת אבר אינו מן התורה וכמש"כ היראים, ושפיר י"ל דבמקדש ג"כ לא גזרו [כמו שלא גזרו על שבות, וטומאה דרבנן].

והנה בגליון הנ"ל מובא שהרה"ג ר' אברהם כהן שליט"א הוכיח כדברי הטל תורה מריש תמיד דאיתא שם כהן שראה קרי כו' עד וטבל עלה ונסתפג. והרמב"ם (פ"ג מהל' בית הבחירה הל' ז') לא כתב דמסתפק, ומוכח שרק ביוה"כ צריך להסתפק, והתם לא מיירי ביוה"כ. וכתב ע"ז הגר"מ שליט"א שאי"ז מובן דא"כ למה אמרו

במשנה שם שנסתפג.

הנה רבינו קדוש ישראל בעל הקהלות יעקב צוק"ל מסר את השיעור האחרון שלו בכולל חזון איש בערב יום היאהרצייט של מרן החזון איש צוק"ל (עש"ק וירא, י"ד חשון תשמ"ה) על דברי המשנה למלך הנ"ל, [ונדפס בקהלות יעקב לקוטים חלק ו', ובקהלות יעקב עמ"ס טהרות סי' נח], וכאשר התחיל את השיעור הקדים בזה הלשון כפי מה שבזכרוני (מתורגם מאידיש): במשנה כתוב סדר העבודה ירד, וטבל, עלה, ונסתפג, אבל ברמב"ם כתוב הלכות, יורד וטובל, עולה, ומסתפג, עכלה"ק. וכוונתו לבאר למה המשנה למלך העיר רק על הרמב"ם ולא על לשון המשנה, כי במשנה נכתב הכל בלשון עבר כפי שהיה סדר העבודה במקדש, אבל ברמב"ם כתוב לשון הווה להורות את ההלכה למעשה, וממילא על המשנה לא שייך להקשות כלום, כי כן הוא הדרך להסתפק אפילו אם אין זה חיוב בהלכה, אבל הרמב"ם שכותב ההלכה צריך לבאר איזה דין יש בזה.

ולפ"ז א"ש דגם במשנה בתמיד הרי נכתב רק בלשון עבר ירד וטבל עלה ונסתפג, ושפיר י"ל דליכא חיוב בזה. אבל הרמב"ם שמביא רק את ההלכה שפיר השמיט שם את הדין דמסתפג, כיון שבשאר ימות השנה ליכא חיוב ניגוב.

הערות בדיני כיבוס דם חטאת

הרה"ג רבי א.ל.ה. שליט"א

ראיתי המאמר הנפלא קיצור דיני כיבוס דם חטאת. וכתבו שם דאין מברכין על כיבוס הדם כיון דהוי כבא בעבירה דאסור שישפך, ולכא' הכוונה משום דכתיב ואת כל דם הפר ישפוך.

אמנם בחזו"א זבחים סי' ה' סק"ה דן להוכיח דאין מצות כל הדם בקבלה ואילו אחר שקיבל כל הדם אין מצוה בפועל לשפוך כל הדם (ועי"ש עוד בסי' י' סק"ג), ולכאורה סותר לדבריו שם סי' י"ז סק"ט וצ"ע.

ובמה שהביא שם להסתפק אם רשאי ללבוש הבגד קודם שיכבסו. ויסוד הספק לכאורה דשמא אין רשאי להשהותו מלכבסו. אולם יעויין בחזו"א נגעים סי' י"ג סק"ז שכתב דנראה דכל מצוה שאין זמנה קבוע ממתין בין לדבר מצוה בין להפסד ממון. ומיהו אם מתעכב בלא טעם אפשר דעובר בעשה, ואפשר דכל שדעתו לקיימה אין עובר בעשה, עכתו"ד עיי"ש. ועכ"פ מבואר שיכול להתעכב לכתחילה לדבר מצוה, ולכא' לפ"ז כאן רשאי לעבוד בו וצ"ת.

הרה"ג רבי ישראל ב"צ ברלינגר שליט"א

במה שהובא בגליון הקודם ממרן שליט"א באילת השחר שנסתפק אי מותר להשתמש וליהנות מהבגד עד שמכבסו, מצאתי בערוך השולחן העתיד מעשה הקרבנות פרק עח סעיף ב' וג' שכתב דאסור, ועיי"ש שכתב דזהו עיקר הדין שאמרה תורה לכבס דיש בזה כעין איסור הנאה, ורק כתב דאין בזה מעילה כיון דבדם עצמו אין מעילה.

עוד כתב שם הערה"ש בהלכה ט"ז דאם ניתז דם על הבגד וקינחו מיד קודם שנספג אינו טעון כיבוס, וי"ל דאי"ז סותר למה שכתב במקד"ד (לאה, בסוגריים) דצריך להעביר כל הסמנים אף אם כבר עבר הכתם, דהתם נתחייב כבר בדין כיבוס אבל כאן כל

לתחיית המתים, וא"כ מאוד מסתבר דגם נשיהם יאכלו בתרומות ומעשרות כיון דהוי ממש כמו הלויים, דהוי כמו שבט הבכורים דכולם אוכלים בתרומות ומעשרות ודו"ק.

ובהאי ענינא אם אפשר להוסיף יש להביא גם קושיית השם משמואל בפרשת במדבר, שהקשה דבמנחות פרק יג משנה י' מבואר דכהנים ששימשו ע"ז הרי הן כבעלי מומין שחולקין ואוכלים אבל לא מקריבין וא"כ הקשה דהרי לויים שנים פוסלין בהם ואין מומין פוסלין בהם [חולין כד.], וא"כ למה אחר שעשו ישראל תשובה על חטא העגל נענשו ונלקח מעמם עבודת הלויים.

ועוד יש להוסיף ולהביא קושיית הט"ז בספרו דברי דוד בפרשת בהעלותך דהלא דבר שהוא קדוש בקדושת הגוף, הדין הוא דהוא ותמורתו יהיה קודש, וא"כ האין נלקחה לגמרי העבודה מן הבכורים וניתנה ללויים הלא גם הבכורים נשאו בקדושתן עי"ש.

ברכה על ההלל בשחיטת הפסחים

הרה"ג רבי י.ב. שליט"א

במ"ש הרה"ג שמעון ליפשיץ שליט"א בגליון מ"ג בשם היעב"ץ דלרמב"ם דברכת לגמור היא בכל ההלל, בהכרח לא היתה ברכה בשחיטת הפסח. וכתב דלתוס' בברכות דאפשר לברך לגמור אין ראייה.

לכאורה לא אמרו תוס' כן אלא בקורא רובו ככולו של ההלל ותחילתו וסופו דג"ז נקרא שגמר ההלל, אבל בקורא ג' פרקים עד אהבתי שהם מיעוט מתחילת ההלל לכאן' מסתבר דמודו בזה דל"ש לשון לגמור.

הודעה חשובה

לקראת חודש ניסן יובאו בגליון אי"ה הלכות הקרבת **קרבות המילואים**, שיתכן ועוד זכה בשנה זו להקריבם בעיתם ובזמנם. [תחילת הקרבתם בתחילת חודש ניסן, וי"א בסוף חודש אדר].

כל מי שבידו בירור הלכתי על דין מדיני קרבנות המילואים, או שרוצה לעסוק בכך לתועלת הרבים, מתבקש לשולחו למערכת ואי"ה יפורסם בגליון הבא. פרטי הקרבנות מוזכרים ביחזקאל פרק מה-מו,

נ.ב. בגליון הקודם גליון מ"ג הובא מכתב הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל במנין צ"ג כלי שרת, ולצערנו נפלה טעות במספור שנוסף בתוך דברי הגאון זצוק"ל להבהרת הדברים.

ויש לתקן בכלי שרת הנצרכים לשבת כדלהלן: ללחם הפנים מד-עט) ג' דפוסים וכו', פ-פא) ושני ביזי לבונה, וגם פב) מדת ב' עשרונים וכו' וגם פג) לר"ו וכו'.

שלא נספג לא מתחייב מעיקרא ופשוט. אך בסוף הפרק כתב הערה ש"ש דאם כיבס מחוץ לעזרה ביטל המצוה אבל אי"צ לכבסו עוד פעם, ויש לחלק בפשיטות.

עבודה בבכורות לעתיד לבוא

הרה"ג רבי שמעון ליפשיץ שליט"א - לונדון

קיבלתי הגליון האחרון ונהנתי מכל הענינים הנפלאים העולין על שלחן מלכים

רציתי להעיר במה שכתב רבי משה נחמיה הלברשטט שליט"א דלעתיד לבא תחזור העבודה לבכורים, וכתב דלפי"ז יקבלו את התרומות ומעשרות שהן חלף עבודתם, ונסתפק שם בסוגריים האם משפחת הבכור גם יוכלו לאכלן דלכאורה לא מצינו בבכורה שעובר לזרעו אחריו.

הנה יש להביא חידוש נפלא בהאי ענינא מבעל הפנים יפות בפרשת בהעלותך, שכתב לחדש דהא דידוע דקודם חטא העגל היתה העבודה בבכורות, אין הפשט דכל בכור ובכור היה עובד במקדש, אלא הכוונה הוא דכל הבכורים שהיו בשעת יציאת מצרים שניצולו ממכת בכורות בנס, היו עובדין במקדש הם וכל זרעם אחריהם גם אותן שאינן בכורים, דהוי כמו הלויים שנכנסו תחת הבכורים שנכנסו הם וכל זרעם אחריהם, וה"ה שהבכורים עצמם היו קדושים הם וכל זרעם אחריהם גם אותן שאינן בכורים, ועי"ש מה שכתב ליישב בזה קושיא בפסוקים שם עי"ש.

ולכאורה לפי שיטתו צ"ל דהא דלעתיד לבא תחזור העבודה לבכורים, ג"כ הכוונה לאותן המשפחות שהיו בכורים בשעת יציאת מצרים הם וכל זרעם אחריהם שיקומו לעתיד לבא

לשוחרי תורה והלכה

בס"ד הופיע הקונטרס הנכבד
במהדורת ביקורת

אוצר דינים "תורת הקרבנות"

הלכות קרבן שנדחה מהקרבה

(חלק ראשון מהכרך השני - בסדרת הכרכים
המקיפה את כל הלכות הקרבנות אי"ה)

כולל דיני קרבן בעל מום, קרבן שמת, חטאות המתות, קרבנות בהמה ועוף שנתערבו, קרבנות שאבדו ונמצאו ועוד, לפרטי פרטים.

כוללים הלומדים מסכת מסדר קדשים,
יכולים לקבל את הקונטרס לתועלת הציבור,

בטל': 050-4134645

יסוד המזבח

נידונים יסודיים בהלכה

בענין מצות שמחה באכילת קדשים

הרה"ג רבי דוד מנחם רייכמן שליט"א

א. איתא בריש פרשת ראה [דברים י"ב ז'] ואכלתם לפני ה' אלוקיכם **ושמחתם** בכל משלח ידכם אתם ובתיכם. עוד איתא שם [פסוק י"א י"ב] והיה המקום אשר יבחר ה' שמה תביאו עלותיכם וזבחיכם וגו', **ושמחתם** לפני ה' אלוקיכם. וכן נכתב לשון שמחה באכילת קרבן שם פסוק י"ז י"ח. והנה בפסוקים אלו נזכר ג' פעמים לשון שמחה בזמן הבאת ואכילת הקרבן, ובהעמק דבר לנצי"ב בפסוקים אלו משמע שפי' **שלא** נאמרה כאן מצות שמחה עי"ש בדבריו בפסוק ז'.

ב. אמנם מדברי הספרי כאן נראה שהשמחה שנזכרה בפסוקים אלו היא **מצות שמחה**, שצריך האדם לשמוח בזמן אכילת הקרבן, דבספרי שם [י"ב ז'] כתב וז"ל ואכלתם שם לפני ה' אלוקיכם **ושמחתם** וגו', נאמר כאן שמחה ונאמר להלן [היינו בהר עיבל כמ"ש בפ' רבינו הלל] מה שמחה האמורה להלן שלמים אף שמחה האמורה כאן שלמים עכ"ל. ולכאורה דברי הספרי צ"ב מאי יליף מהשמחה שנאמרה בהר עיבל או ברגלים לשמחה שנאמרה בהבאת קרבן שכמו ששם איירי על שלמים אף כאן איירי על שלמים, הרי כאן הפסוק מדבר להדיא על הבאת קרבן שלמים. ונראה לבאר בכוונת הספרי דזה גופא הספרי בא לאפוקי ממש"כ הנצי"ב הנ"ל, דאדרבה נאמרה כאן מצות שמחה, והיינו שיש לאדם מצוה לשמוח בזמן אכילת שלמים, ומחמת דין זה קדשים נאסרו לאונן כמו שיבואר להלן, וילפינן זה מהשמחה שנאמרה בהר עיבל או מהשמחה שנאמרה ביו"ט, שכמו ששם יש מצוה לשמוח עי"י אכילת השלמים אף כאן יש מצוה לשמוח בזמן אכילת השלמים, וה"ה בזמן אכילת שאר קרבנות.

ג. ויתכן עוד לומר דבכוונת הספרי הנ"ל **אינו** רק ללמדנו את עיקר מצות השמחה באכילת קדשים, אלא גם ללמדנו שהשמחה היא **באכילת הקרבן** ולא בהבאתו, דהנה אחר שנתבאר שהשמחה שנאמרה בפסוקים הנ"ל לגבי קרבן היא מצות שמחה יש לחקור האם השמחה היא **באכילת** הקרבן או **בהבאת** הקרבן, והיינו שהיה מקום לפרש שמצות השמחה שנאמרה כאן לגבי קרבן היא מחמת הבאת הקרבן, דמי שמביא קרבן יש לו מצוה לשמוח, ולכן הוא צריך לאכול בשר כמו ברגלים, דהרי מצינו שביום שהאדם מביא קרבן הוא יו"ט שלו, ומחמת זה הוא נאסר ביום זה בעשיית מלאכה ובהספד ותענית, כמ"ש הראשונים בפסחים ריש פרק מקום שנהגו בשם הירושלמי, וא"כ דין זה יהיה נוהג גם ביום הבאת קרבן עולה חטאת ואשם, וזה מה שכתב הספרי מה להלן שלמים אף כאן שלמים, שהשמחה היא באכילת הקרבן וזה ילפינן מהשמחה שנאמרה בהר עיבל ובג' רגלים דמה שם השמחה שם היא **באכילת** שלמים, שצריך האדם לשמוח עי"י אכילת השלמים, אף השמחה האמורה כאן בהבאת קרבן היינו לשמוח בזמן אכילת השלמים.

ד. ויתכן דגם בפ' הגר"א למשלי [ז' י"ד] מבואר דהשמחה שנאמרה בפסוק כאן לגבי הבאת קרבן היא מצות שמחה וכמו

שנתבאר בדברי הספרי, וכן שהשמחה היא באכילת קרבן ולא בהבאתו, שכתב וז"ל אבל שלמים אכילתם מצוה, וגם צריך להיזהר שלא יבוא [בהם] לידי נותר, **וגם בשמחה הוא מצות עשה** כמ"ש ואכלת שלמים ושמחת וגו' עכ"ל, עוד כתב שם וז"ל כי שלמים היא מצוה גדולה לאכול ולשמוח עכ"ל, ונראה דמש"כ הגר"א וגם בשמחה הוא מצות עשה, כוונתו לומר שיש מצוה לאכול את השלמים בשמחה, וכמו שמצינו בקרא דהר עיבל דכתיב ואכלת שלמים ושמחת.

ה. ונראה עוד להוכיח שיש מצות שמחה באכילת קדשים מהא דאיתא בזבחים ק"א א' דקדשים אסורים לאונן, וילפינן ליה שם בק"ו ממע"ש, וטעם הדבר נראה שהוא משום שיש מצוה לשמוח באכילת קדשים ואונן אינו יכול לשמוח, וכמ"ש הרמב"ם והרע"ב בפ"ב מביכורים מ"ב לבאר הטעם דביכורים אסורים לאונן משום שצריך לשמוח באכילת ביכורים, ואונן אינו יכול לשמוח.

ו. ונראה ד**א"א** לומר דכל הטעם הדבר שצריך לשמוח בזמן אכילת הקרבן, הוא רק משום הדין **למשחה** שנאמר בקדשים וכתב רש"י ביומא י"ד א' בד"ה מי, וז"ל ובקדשים בעינין **שמחה** וגדולה, דכתיב לך נתתים למשחה כדרך שהמלכים אוכלים עכ"ל, והיינו דמדיון למשחה שנאמר בקדשים ילפינן שצריך לאכול את הקדשים בשמחה, דדין זה אכתי **לא סגי** לבאר את הדין שמחה שנאמרה באכילת קדשים בפסוקים הנ"ל, דהרי מבואר בתוס' בזבחים ע"ה ב' ד"ה בכור, שהדין למשחה הוא רק בחלק של אכילת כהנים ולא בחלק של אכילת הבעלים, והדין שמחה שנאמר בפסוקים הנ"ל בפשטות איירי גם על חלק של אכילת הבעלים. ועוד דהמשל"מ בפ"ג מהל' אבל סוף ה"י כתב שיתכן שמש"כ רש"י שהדין למשחה מחייב שמחה הוא רק **מדרבנן**, דהרי לא מצינו בשום מקום שמי שטרוד ואינו יכול לשמוח נאסר מן התורה באכילת קדשים, ועוד דבפשטות הת"י ביומא שם חולק על דברי רש"י הנ"ל, ובספר דרך אמונה פ"ג ממע"ש ה"ו בביאה"ל ד"ה שהוא, כתב שגם הרמב"ם חולק על רש"י, ועוד אכתי **לא סגי** בטעם הנ"ל דלמשחה, דהרי מצינו שיש דין שמחה גם באכילת מע"ש כמ"ש לגבי אכילת מע"ש [דברים י"ד כ"ו] **ושמחת** אתה וביתך, וכן בפשטות מבואר בתוס' בפסחים ק"ט א' בד"ה שנאמר, דבפסוק זה נאמר שיש מצות שמחה באכילת מע"ש, והרי במע"ש בפשטות לא נאמר דין למשחה ומ"ט צריך לאכול בשמחה.

ז. לכן נראה שטעם הדבר שצריך לאכול בשמחה משום שצריך לאכול את הקדשים והמע"ש והביכורים בירושלים **שהיא אכילה לפני ה'**, ומה שנאכל **לפני ה'** צריך לאכול בשמחה, וזהו מש"כ בקראי הנ"ל לגבי אכילת קדשים ואכלתם שם לפני ה' וגו', ולכן גם הבעלים שאוכלים קדשים צריכים לאכול בשמחה. והנפק"מ בדין שמחה זו, שמחמתה קדשים ומע"ש וביכורים אסורים לאונן, [וגם חלק הבעלים בקדשים אסורים לאונן, כדמשמע בזבחים ק"א א' דאמרו שקדשים אסורים לאונן וילפינן ליה שם בק"ו ממע"ש, ומה מע"ש הקל אמרה תורה לא אכלתי באוני ממנו, קודש החמור לא כ"ש, ובפשטות מק"ו זה ילפינן גם על חלק הבעלים שאסור לאונן].

לויים בדוכנם בהלכות עבודת הלויים במקדש

וכעין הנ"ל יש לבאר עוד ע"פ דברי הרמב"ם והמלבי"ם הנ"ל, שהואיל וצריך לשעבד עצמו בכל עת לעבודה, הרי הוא בכלל המצוות התמידיות דאין מברכין עליהם וכמו שאין מברכין על האמונה והיראה, יעוי' אור זרוע הלכות המוציא ר"ס קמ.

עוד יש לבאר עפ"ד האבודרהם (סוף דיני שמונה עשרה, וסדר ההגדה ד"ה ומתחיל ההגדה) שכתב בשם הרשב"א דאין מברכין ברכת המצוות על תפילה וסיפור יציאת מצרים שאין להם קצבה, וכ"כ המאירי (מגילה כא: ד"ה כבר בארנו), וא"כ י"ל שהוא הדין דאין לברך על עבודת השיר משום דאין לו קצבה וכמש"כ החת"ס (ביצה ד: ד"ה נשתהו) דאין שיעור לשיר ואפילו אמרו פסוק אחד או דיבור אחד נמי יצאו ידי שיר וכל המרבה משובח, וכ"כ בחקרי לב (סי' לט סוד"ה ומראש מקדמי) דכל ששוררו קצת יצאו ידי חובת שיר.

האם פסול שנתוי יין נוהג בלויים

הרב ע. ש. שליט"א

בגליונות מ, מא, מב דנו אם מותר ללוי שיכור לעבוד, וצידדו להוכיח שאף לוי שיכור אסור בעבודה, מכך שלא נתבאר בגמ' תענית יז ב וסנהדרין כב ב שאסרו על הלויים לשתות יין בזה"ז כמו לכהנים.

לכאור' יש לדחות הראיה בפשיטות דהאיסור לשתות יין בזמן המשמר אינו משום מניעת העבודה, שלא יהיו ראויין לעבוד מחמת כובד השכרות, אלא הוא סייג ותוספת על האיסור דשתויי יין, וכן משמע ברמב"ם בפיה"מ (תענית פ"ב ז) שכתב בד"ן איסור שתיית יין דאנשי בית אב אף ביום ז"ל מפני שהם עסוקין בעבודה וכבר ידעת שאסרה תורה להתעסק בשום דבר מעניני המקדש בשכרות שנאמר יין ושכר אל תשת וכו', וא"כ י"ל דמש"ה לא אסרו על הלויים לשתות יין בזמן המשמה, שהאיסור דשתויי יין נאמר רק לכהנים ולא ללויים.

ואם כנים הדברים תתיישב לן קושיא אחריתא, דבגמ' משמע דלולי טעם האיסור בשתיית יין דאנשי משמר "שמא תכבד העבודה על אנשי בית אב ויבואו ויסייעו להם", ואיסור דאנשי בית אב "מפני שהן עסוקין תמיד בעבודה", היה מותר אף לאנשי בית אב הכהנים לשתות יין בלילה, וצ"ע דהלא צריכים לשמור את המקדש בג' מקומות כמבואר במתני' ריש תמיד, וליכא למימר דמותרין לשמור בשכרות דהלא כתב הרמב"ם (ביא"מ סוף"א) דאסור לכל אדם בין כהן בין ישראל להכנס למקדש כולו מתחילת עזרת ישראל ולפנים כשהוא שתוי יין, וכעיי' הקשה במעשי למלך (פ"א ה"ז אות ח). ולהמבואר דאיסור שתיית יין חוץ למקדש הוא כסייג לאיסור דשתויי יין, י"ל דהאיסור לעבוד שתויי יין הוא מן המזבח ולפנים, וכמש"כ הרמב"ם ריש הל' ביאת מקדש כל כהן הכשר לעבודה אם שתה יין אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים ואם נכנס ועבד עבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים וכו', ואע"פ שאי אפשר ליכנס לעזרה בשכרות, מ"מ מצד עצם העבודה ליכא איסור לשמור בשכרות, ומש"ה נמי לא נאסר להם לשתות יין מחמת זה.

מי נכנס לתקן ולהוציא טומאה בקודש הקדשים

הרה"ג רבי י. ב. שליט"א

בגליון מ"ג כתב הרב ע.ש. שליט"א לדון אף שבהיכל יש עדיפות לכהנים לתקן ולהוציא טומאה, מ"מ בקודש הקדשים שהכהנים ג"כ אסורים ליכנס יתכן שהלויים עדיפים מכהנים כיון שזו עבודתם, ובסוף דבריו הביא מהמנ"ח ושלטי הגבורים דגם שם כהנים קודמים.

לכאור' יש לפרש בזה משום שמצינו שהכהנים עצמם ג"כ עבודתם בכך, שהרי בסוף תמיד נשחט איתא דהכהנים הדיחו את העזרה (שלא ברצון חכמים בשבת), והיינו כמו שמירת המקדש שמצותה גם בכהנים. והטעם שמוותר גם לכהנים לעסוק בזה, יבואר עפ"מ שהוכיח הרה"ג הנ"ל דעבודה זו אין בה דין משורר ששיער ואין בה איסור חילוף עבודות, וא"כ מטעם זה אף כהן שייך בזה, ולא דמי לעבודות שיש בהם איסור החלפה, שהם אסורים לכהן מדין החלפה. [וכמו כן מצינו בדברי הרמב"ן בסה"מ שורש ג' שהכהנים כשרים למשא הארון משום שהם בכלל הלויים בני קהת, והיינו משום שבעבודה כגון זו אין איסור החלפה]. ולפי זה א"ש שבקודש הקדשים ג"כ עדיף שהכהנים יוציאו הטומאה כיון שקדושתם חמורה.

ברכת המצוות על עבודת הלויים

הרב ע. ש. שליט"א

בגליון מ"ב הביא ידידי הר"ש לאבנשטיין מדברי רבינו אליהו מלונדריש (בפירושו לסדר ליל פסח עמ' קנה) שאין מברכים על מצוות השיר, אמנם סתם דבריו ולא פירש לן מילתא בטעמא למה אין מברכין על מצוות השיר.

והתעוררתי להבין פשר דבר, ע"פ מה שמצאתי בדברי המלבי"ם (במדבר יח כא) בבאיור הפסוק "ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישאל לנחלה חלף עבודתם אשר הם עובדים את עבודת אהל מועד", והוקשה למלבי"ם שהרי הלויים נוטלים מעשרות אף כשאינם עובדים במקדש, ותירץ "שנקרא בשם עובד כל זמן שהוא משועבד לעבודה אף אם חלה ולא עבד, רק אם פרק עול כגון עבד הבורח לא נקרא עובד, וכל זמן שהוא מודה בעבודה נקרא עובד". וע"פ דברי המלבי"ם יש לכלכל דברי הרמב"ם (כהמ"ק רפ"ג) שכתב "ומצות עשה להיות הלויים פנויין ומוכנין לעבודת המקדש", וצ"ב מהו "פנויין ומוכנין" ומהיכן למד כן הרמב"ם, ולפ"ד המלבי"ם יבואר היטב דעיקר מצוות הלוי הוא להיות משועבד לעבודה, ולמד כן הרמב"ם מדין "חלף עבודתכם", וכמש"כ המלבי"ם.

ולפי"ז אתי שפיר למה אין מברכין על מצוה זו, שהרי אין בה מעשה, דעיקר המצוות עשה הוא לשעבד עצמו לעבודה, וכשבא לעבוד בפועל אינו מוסיף בקיום המצוה, וע"כ אין מברכין עליה, [שו"ר שבעי"ז כתב הגאון המופלא בעל המשנת חיים במדבר סי' מט].

קיצור דיני הקמיצה הרה"ג רבי ישראל ב"צ ברלינגר שליט"א

קודם הקמיצה

- א.** יש שחידשו דלכתחילה מולח כל המנחה קודם קמיצה,¹ וי"א דאין מולחים כלל את המנחה אלא את הקומץ קודם שמקטירו.²
- ב.** מסלק הלבונה לצד אחד שלא תעלה בקומץ,³ [אך לא יסלקנה לגמרי דצריך להשאירה מונחת על המנחה בשעת הקמיצה]⁴ והסילוק כשר בזר⁵ ויש שכו' דצריך כהן ופסול בזר.⁶
- ג.** חסר מהמנחה קודם שקמץ יחזור וימלאנה מביתו,⁷ ואם לא מילא פסול.⁸

דיני הקמיצה

- א.** אחר ההגשה⁹ קומץ כהן מהמנחה בידו¹⁰ הימנית¹¹.
- ב.** אפשר לקמוץ גם מכלי שמונח על גבי הרצפה וא"צ שכהן יחזיקו.¹²
- ג.** קומץ בכל מקום בעזרה, ואם קמץ בהיכל כשירה¹³ [ולכתחילה יקמוץ בעזרה¹⁴].
- ד.** אף הכהן הקומץ צריך להיות בעזרה¹⁵.
- ה.** הקמיצה ביום בלבד¹⁶.
- ו.** צריך לקמוץ מתוך הכלי ולא מקמח הגדוש, ואם קמץ מהגדוש פסול¹⁷.
- ז.** צורת הקמיצה¹⁸ - לדעת הראשונים¹⁹ וי"א דקודם שמכניס אצבעותיו לקמח כופף האצבעות מעל פס ידו ומניח רווח בין האצבעות לכף היד²⁰ וי"א דמכניס אצבעותיו כשהם פתוחים²¹, ומטה היד על צידה ומכניס האצבעות כשהם על צדדיהם [אגודל למעלה וזרת למטה]²², וי"א דא"צ להטות היד על צידה אלא מכניס כל כף היד לתוך המנחה כשגב ידו למעלה ופס ידו למטה ועי' הערה²³]. ודוחק בקמח עד שנכנס לתוך ידו ופושט האצבעות עד שמגיע על פס כל היד²⁴, וקומץ האצבעות וי"א דמתחילה קומץ ד' אצבעות (אצבע אמה קמיצה וזרת)

- ואח"כ פותח את הזרת²⁵ וי"א דמתחילה קומץ רק ג' אצבעות (קמיצה אמה ואצבע)²⁶, ומדבק האצבעות על סדן היד²⁷.
- ובמנחת מחבת ומרחשת (שהם אפויים ופתותים ומצוי שיוצא) מוחק או דוחס ע"י הזרת והגודל כל מה שיוצא וזו אחת מן העבודות הקשות שבמקדש אבל במנחת סולת א"צ לזה דהקמח נופל מאליו²⁸, וי"א דאף במנחת סולת מוחק אלא דאי"ז עבודה קשה²⁹.
- ולא יעשה המחיקה ביד שמאלו³⁰ או ע"י כלי או כהן אחר³¹. [ויש לעי' במגרר ידו הימנית ע"ג יד שמאל או כלי כשהפעולה רק ביד ימין אי כשר³²].
- ואת המחיקה י"א דעושה אותה כשידו בתוך המנחה³³, וי"א דדוקא קודם שהופך את ידו כדבסמוך³⁴, וי"א דיכול לעשותה אף אחר שהוציא ידו³⁵, וי"א דיכול לעשותה עד שמקטירו³⁶.
- ולדעת הרמב"ם³⁷ הקמיצה היא בד' אצבעות, ולכאור' לפי"ז ע"כ יכול למחוק ביד שמאלו או ע"י כלי או כהן אחר³⁸, וי"א דבמנחת סולת הוי בד' אצבעות ובמנחת מחבת ומרחשת הוי בג' אצבעות³⁹, ולפי"ז י"ל דא"א ביד שמאלו או ע"י כלי או כהן אחר.
- ואחר שקמץ הופך את ידו (שגב ידו תהא למטה) כדי שלא יפול מהקומץ כלום⁴⁰.
- ח.** צריך שיקרב האצבעות זו לזו, ואם הרחיקן וניתוסף לקומץ פסול⁴¹, ויחזור ויקמוץ כדין⁴².
- ט.** אין קומץ פחות משני זיתים⁴³.
- י.** וי"א דכהן שקומצו קטן מב' זיתים יכול לקמוץ פעמיים⁴⁴, וי"א דאין יכול ופסול לקמיצה⁴⁵.
- יא.** קומץ ממקום שנתרבה שמנה⁴⁶, ואם קמץ ממקום שיש שמן ולא ריבוי שמן כשר⁴⁷, אבל קמץ ממקום שלא היה בו שמן כלל פסול⁴⁸.
- יב.** יש שחידשו דאפשר שצריך לקמוץ ממקום שהיה שם

1 שפי"א ו. לדעת הרע"ב (פ"ג מ"א) וכן הביא בתועפות ראם על היראים מ' תנד אות ג מכמה מפרשים.
 2 שיטה מקובצת שם וכו"ה בהגה"ה שבגמ' יא. וכן דחה בתועפות ראם שם.
 3 סוטה יד: רמב"ם מעש"ק פי"ג ה"ב.
 4 תורת כהנים ויקרא פרשתא ט סעיף יב פ' ב סעיף ה. ועי' מקור ברוך ח"א סי' כ דהוא פסול בקמיצה.
 5 דעת רש"י מנחות טו. דאין ד' עבודות בלבונה ואף לדעת הרמב"ם פסוה"מ טז. דיש ד' עבודות בלבונה כ' החק נתן שם דודאי סילוק זה לאו עבודה וכשר בור וכו' חזו"א קמא כח.יא.
 6 ברכת הזבח שם בשם רבו ומרכבת המשנה פסוה"מ פ"ז ה"ז לדעת הרמב"ם.
 7 ט. רמב"ם פסוה"מ פרק יא ה"ט.
 8 ט: תורת הקדשים שם אות צ.
 9 רמב"ם מעש"ק פרק יג ה"ב.
 10 יט: ובלקוטי הלכות דהלכה רב.
 11 זב"ת זבחים כד: ד"ה דבעי נמי ימין.
 12 רמב"ם מעש"ק פרק יב ה"ג.
 13 ח: זבחים סג. רמב"ם מעש"ק פי"ב ה"ב.
 14 רב"ז שם. [ואף במנחת חוטא א"צ צפון עי' במנ"ח מ' קה אות ג].
 15 ערוך השולחן פסוה"מ סי' קמא אות יג-טו.
 16 מגילה כ: רמב"ם מעש"ק פי"ד ה"ו והובא במנחת חינוך מ' קטא אות ו.
 17 ז. והובא בזבח תודה יב, וכו' דאפי' אם הגדוש כבר נתקדש קודם.
 18 מנחות יא.
 19 רש"י שם והראב"ד תורת כהנים ויקרא פרשה ט ובסמ"ג ויראים מ' תנד, וברע"ב כ' דכן פירושה כל רבותיו.
 20 תפארת ישראל (ניחן) פ"א מ"ב אות ל.
 21 כן נראה בתורת הקדשים מנחות שם אות ג.
 22 כן מוכח מרש"י שם ד"ה מן הצד (ועי' מלאכת יוט"ט) וכו' דכה"ג שלא הייתה ידו היינו ספק הגמ' ועי' בסמוך.
 23 בראב"ד שם כתי' החדש כ' דנותן גב ידו למעלה ופס ידו למטה העולות ונועץ אצבעותיו וסדן ידו בסולת ומבואר דלא מטה את היד וצ"ע דכה"ל לכאור' הוא ספק בגמ' כדיובא ומצאתי בתועפות ראם מ' תנד אות ד' שתי' דבגמ' קאי כשהכניס רק האצבעות במנחה אבל כשמכניס כל כף ידו שפיר מהני.
 24 רש"י ג. ד"ה בראשי אצבעותיו.

25 כ' הגרי"ז מנחות שם כל' הגמ' בסוגריים.
 26 כ"כ בזב"ת ובתורת הקדשים.
 27 ראב"ד שם ובכת"י [ועי"ש הטעם דהקמיצה בג' אצבעות או דכן דרך העולם או דילפי' ממחבת ומרחשת דבהם צריך לזרת כדי לנחוק ולבסוף מסיק דהוא הלכה למשה מסיני].
 28 ראב"ד שם ומאירי יומא מז.
 29 כן מפורש ברש"י מנחות נד. ד"ה מנחת חוטא דאף בזה מוחק ועי' רש"י יומא מז: שבי"א דא"צ בכוח.
 30 תוס' כתובות ה': ובראב"ד שם מכת"י.
 31 חזו"א קמא סי' כח ס"ק ז.
 32 וא"ל הגר"ל שליט"א דבפשוטו חשיב ימין.
 33 כ' הגרי"ז מנחות יא.
 34 חזו"א שם.
 35 כן מבואר בקרן אורה.
 36 אפיקי ים קו"א סי' ל.
 37 רמב"ם מעש"ק פרק יג ה"ג עיי"ש בנ"כ (ומשכ' ד' הוא מהוב"ת).
 38 וכו"כ במנח"א.
 39 שו"ת הרדב"ז ח"ב סי' תשיב ומלבי"ם ויקרא פיסקה קה.
 40 רש"י יא. ד"ה מן הצד.
 41 רמב"ם מעש"ק פי"ג ה"ג.
 42 קרן אורה י:
 43 מנחות כו: רמב"ם מעש"ק פי"ג ה"ד (ועי' שיעורין של תורה סי' א אות ז ובאיפת צדק ענף ו במציאות ד"ז)
 44 שו"ת חתם סופר או"ח צח כפשוטו ד' הרמב"ם פסוה"מ פי"א ה"ו.
 45 משנה למלך מעש"ק פי"ג ה"ד [ומשכ' דפסול לכל העבודות אולי הוא מדין ננס]. ומשכ' ברמב"ם פסוה"מ הנ"ל עיי"ש דבאמת המל"מ גורס דקאי ההקטרה ולא בקמיצה ועי' קו"א טז:
 46 סוטה יד: רמב"ם מעש"ק פי"ג ה"ב.
 47 חזו"א סי' כה ס"ק יב.
 48 תוספתא סוף פ"א ופ"ה וכו' בחזו"א שם ועי' בתועפות ראם מ' תנד אות ט שכו' דאף הקומץ צריך להיות בלול, אין יעוי' בכ' הגרי"ז יח: דכ' דקמץ מסולת לבד או אפי' משמן לבד כשר וצ"ע.

ולקמוץ¹⁵.
כד. קמץ מחוץ לעזרה [כשלא היה עדיין בכ"ש¹⁶] יחזור ויקמוץ בפנים¹⁷ ויש להסתפק אם מחזיר מה שקמץ או שצריך להשלים ממק"א¹⁸.
כה. הקמח שנדבק בין האצבעות מה שבולט כלפי חוץ הוא שיירי המנחה ומה שנמצא כלפי פנים הוא מהקמוץ והנמצא באמצע הוא ספק לכך לא יקמוץ אלא כהן שידיו שמנות שלא יכנס קמח בין אצבעותיו¹⁹ וי"א דמספק יקטיר את הנמצא באמצע²⁰ וי"א דכל שדיבק אצבעותיו כפי יכולתו מקטיר הכל ואפי' מה שכלפי חוץ²¹.

אחר הקמיצה

א. נתפזר הקמוץ מידו ונפל ע"ג הרצפה נפסול²².
ב. העביר הקמוץ לידו השמאלית או לכלי חול פסול²³, וי"א דאם העבירו ע"מ לתת אח"כ לכלי לקדשו כשר²⁴.
ג. העביר הקמוץ ליד ימין של כהן אחר, י"א דכשר²⁵ וי"א דפסול²⁶.
ד. יש שחידשו דאם העביר ידו עם הקמוץ מעל אויר ריצפה פסול אלא צריך לאחר הקמיצה להעבירו רק מע"ג אויר כלי²⁷.
ה. חסרו השיירים בין קמיצה לקידוש, י"א דפסול²⁸ וי"א דכשר²⁹, ויש שנסתפקו בזה³⁰.

הלבונה קודם שסילקה לצד¹.
יג. הכניס ראשי אצבעותיו לקמח [בין שפס ידו כלפי הקמח בין שגב ידו כלפי הקמח] והעלה על ידי האצבעות את הקמח לכף היד הוא ספק², ולפיכך לא יקטיר ואם הקטיר הורצה³.
יד. הכניס גב ידו לקמח ודחק ונכנס הקמח ליד דרך הצדדים הוא ספק ודינו כסעיף הקודם⁴.
טו. הטח הכלי ונפל הקמח לצדיו וקמץ משם⁵ או הדביק הקמח לדופן הכלי וקמץ משם או שהפך הכלי על ידו וקמץ מתוכו ופיו למטה הוא ספק ודינו כסעיף הקודם⁶.
טז. הייתה מונחת המנחה ע"ג סיב בתוך הכלי וקמץ ממנה פסול⁷.
יז. לא פשט את האצבעות על פס כל היד פסול⁸.
יח. קמץ ע"י כלי ולא בידו פסול ויחזיר הקמוץ ויחזור ויקמוץ כדין⁹.
יט. מחק ע"י כלי או ע"י אחר פסול ויחזור ויקמוץ¹⁰.
כ. קמץ ע"י ב' אצבעות או לדעת הראשונים בד' אצבעות פסול ויחזור ויקמוץ¹¹.
כא. נכנס קמח בין ראשי אצבעותיו לפס ידו פסול¹².
כב. קמץ ועלה בידו צרור או גרגיר מלח או קורט לבונה פסול¹³.
כג. היה דבר חוצץ בין ידו לקמוץ פסול¹⁴ ואין מועיל לחזור

חז"א שם.	15
קרן אורה ו:	16
רמב"ם פסוה"מ פ"א ה"ד.	17
עי' מהר"י קורקוס שם.	18
יומא מז: ונפסק בליקוטי הלכות מנחות יא.	19
מקדש דוד ה'ד. בדעת הרמב"ם דכיון שאין בזה כזית הוא חצי שיעור ודין הקטרה דוחה איסור דרבנן עיי"ש.	20
מאירי יומא שם בשם י"א ובשיח יצחק שם פי' דכוונתו לרמב"ם.	21
כס"מ פסוה"מ פרק יא ה"ה (ועי' חז"א קדשים קמא כחב).	22
מנחות כו: רמב"ם פסוה"מ פרק יא ה"ב.	23
זב"ת זבחים כד: בדעת רש"י.	24
מקדש דוד זב. וחז"א קמא כחב.	25
חז"א סי' ס"א ס"ק ז.	26
טהרת הקודש מנחות ז.	27
טהרת הקודש ט. דהוי כצורם אזנו של פר.	28
אחיעזר חלק י"ד סי' מא ס"ק יב ובקה"י מנחות ס"ו.	29
שפת אמת זבחים כה:.	30

מצפה שמואל על התוספתא סוף פ"ה.	1
מנחות יא. ע"פ רש"י שם וביומא מז: [ועי' בהערה 23].	2
רמב"ם שם.	3
מנחות שם ע"פ רש"י.	4
מאירי יומא מז: ע"פ שיח יצחק שם.	5
רמב"ם פסוה"מ פ"א הלכה כה [וכן הביא רש"י לשון אחר שפירש כציוור האמצעי].	6
יומא נח. רמב"ם פסוה"מ פ"א הכ"א.	7
מתני' ו. ראשי אצבעותיו ובפי' רש"י, ועי' בכס"מ מעש"ק פ"ג סוף ה"ג שכ' דכן סבר הרמב"ם.	8
זבח תודה מנחות יט:.	9
חז"א קמא סי' כח ס"ק ז.	10
חז"א שם.	11
רש"י ו. בלשון השני.	12
מתני' ו. רמב"ם פסוה"מ פ"א ה"ג.	13
מנחות יא.	14

(מפתח מפורט לכל נושאי הגליונות מופיע בקובץ גליונות שיצא לאור בס"ד)

עניני פורים ומחצית השקל שהובאו בגליונות "תורת הקרבנות"

גליון ט - שבט תשע"ג הלכות תענית אסתר ופורים במקדש	גליון כג - סיון תשע"ד קריאת המגילה במקדש בשבת (2)	גליון לח - אדר א' תשע"ו שפתי כהן - דברי החפץ חיים זיע"א - (השמטה למשני"ב סיי תרצ"ד) - להיכן ראוי ליתן מחצית השקל
גליון כא - אדר ב' תשע"ד קריאת המגילה במקדש בשבת (1)	גליון כח - שבט אדר תשע"ה מהלכות הבאת מחצית השקל	גליון ל - אייר תשע"ה שהחיינו במחצית השקל (2)

ניתן להשיג את החוברת **אוצר דינים "תורת הקרבנות"** - הלכות מחצית השקל, תרומת הלשכה ותרומה חדשה. מכון תורת הקרבנות: 050-4134645 או בדוא"ל: korbanot@okmail.co.il

כמו כן ניתן להשיג את הקונטרס **"הלכתא למשיחא" ח"ב - דיני חודש אדר לעתיד לבא**. כולל עניני ד' פרשיות, מחצית השקל, תענית אסתר במקדש ובגבולין, פורים בחול ובשבת, דיני בני הכפרים, משלוח מנות, ביקור טלאים לצורך ר"ח ניסן, ועוד ועוד. אצל המחבר הרה"ג רבי שמשון דינר שליט"א בטל' 03-5798764